

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET RECHTSBEGINSEL IN DE KORAN*

Wanneer men de konstruktie nagaat van een recht dat, als het ware, het juridisch bezinksel uitmaakt van een messianische zending, van een godsdienstige ideologie, dan stelt men telkenmale vast, dat dit rechtskundige sediment doordrongen is van metafysische en bovennatuurlijke begrippen, van morele waarde-oordelen en van louter godsdienstige elementen. Tevergeefs zal men dus pogen het domein van het strikte recht scherp af te lijnen van de dooreenstrengeling van zedeleer en godsdienstige normen.

Deze vaststelling is vooral waar, voor de studie van de Koranische leer. Want wij doen onmiddellijk opmerken, dat de Koran niet op te vatten is als een wetboek in de eigenlijke zin van het woord; het is niet anders dan een slordige opeenstapeling van verhalen, vizioenen, allegorieën, voorschriften en vermaningen van alle aard, welke door Mohammed, de profeet van de enige en waarachtige God, over een tijdspanne van ruim 23 jaren, aan zijn volgelingen werden verkondigd (1).

Het lag trouwens nooit in Mohammed's bedoeling, met de Koran een methodische beginselenleer, een leidraad te geven van de doktrine welke hij predikte; nog minder dacht hij er aan een nieuw recht in het leven te roepen. Wat hij aanvankelijk beoogde, was het bestrijden van het veelgodendom in zijn geboortestreek en het invoeren van een monotheïsme naar het voorbeeld en als een rektifikatie van het Judaïsme en van het Christendom (2).

Het opstellen van de Koran moest de profeet voorname-lijk helpen, om de bezwaren uit de weg te ruimen die t'allenkante tegen zijn prediking oprezen. Daarom ook moest het boek geïnspireerd zijn door God zelf, zoals de Pentateuch en het Evangelie. Zegt Allah trouwens zelf niet in de Koran : « Wij hebben U de Koran gezonden om de betwiste leerstellingen op te helderen, om de gelovigen te leiden en hun de genaden van de Heer te melden » (3).

De Koran en zijn geïnspireerde oorsprong was dus enkel één der vele machinaties welke Mohammed liet gelden om zijn leer en zijn zending bij zijn stamgenoten ingang te doen vinden (4).

De voorschriften met een rechtsinslag hebben, door de band, enkel een opportunitetsgrond. Ze kwamen meestal tot stand in verband met één of andere be-

twisting of moeilijkheid welke zijn volgelingen dreigde te verdelen, zoals bijvoorbeeld : de kwestie van de toewijzing van de oorlogsbuit, het vraagstuk van de wederzijdse plichten der echtgenoten of het probleem inzake regeling van nalatenschappen.

Naar zijn intrinsieke inhoud vertoont de Koran trouwens een grillige diversiteit. En het gaat er ons niet zozeer om te wijzen op de vele plaatsen waar het de geïnspireerde profeet mangelde aan duidelijkheid (5) of waar hij zichzelf grif tegensprak (6), wij doelen enkel op de veelvuldigheid der, soms totaal tegengestelde, invloeden die de geest van de Koran hebben bevrucht en hun stempel hebben gedrukt op het juridisch karakter ervan.

Grondprincipes als de liefde tot de evennaaste, de mildheid voor de armen, de veroordeling van de woeker zijn een flagrant plagiaat van de christelijke moraal. Het verbod om afbeeldingen te maken, de jaarlijkse vasten, de wekelijkse rustdag en de prescripties betreffende het zich onthouden bepaalde vleessoorten te nutten, zijn zuiver Joodse voorschriften.

Nochtans aanvaardt de Koran, neven het begrip van de naastenliefde, als hoogste erkenning van de menselijke persoonlijkheid, de slavernij en de principiële ongelijkheid der personen. Op het gebied van het huwelijksrecht heerst een wettelijk gesanktioneerde polygamie en het huwelijk is ook niet per se onverbreekbaar. Zoveel legaten uit de primitieve maatschappij der oude Arabieren.

Ook het Sabeïsme van Zarathoestra overschaduwet bedenkelijk het Koranische monotheïsme : het gezag der wichelarij en de tekenen van God in de sterren, uitlopers van het fatalistisch dualisme van Ahoera-Mazda, hebben zelfs in het rechtsleven een aanzienlijke plaats bemachtigd (7).

Maar spijs deze heterogeniteit van bestanddelen, kunnen wij in het Koranische recht een reeks leidende principes terugvinden op wier stramien de geleerde doktoren der latere generaties een weelderig rechtssysteem hebben geweven dat, tot op heden ten dage, weerstand heeft geboden aan de erosie van vijftien eeuwen buitenlandse invloeden en de inwendige verbroekeling van de Mohammedaanse wereld en haar instellingen.

(*) Voordracht gehouden op de plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Brugge.

Het beginsel van de theokratie.

Als eerste groot beginsel geldt, dat alle recht ontstaat in de funktie van de godheid: «Allah is de heerser over de hemelen en over de aarde alsook over het oneindige heelal; naar goeddunken schept hij de wezens uit het niet, want zijn macht is zonder grenzen.» (8).

Recht is datgene wat Allah in zijn eeuwige en soevereine wilsbeschikkingen als nuttig en voordelig voor zijn macht heeft geacht. Want alles wat is, heeft enkel één bestaansgrond: zijn lof en eer te verkonden. Alles moet hem dienen en gehoorzamen, want het hoogste recht van het schepsel is de dienstbaarheid en de totale overgave aan Allah. Daarom bestaat er geen grotere verdienste voor een gelovige dan te sneuvelen in de heilige oorlog (9).

Dit eeuwige en immanente rechtsbeginsel is zo absoluut, dat niemand daaraan mag tornen of ook maar een jota ervan in twijfel trekken. Want Allah beveelt wat hij wil (10) en niemand zal daarover kritiek uitbrengen. Allah beslist eigenmachtig en onwederroepelijk wat hij zal bewerken of tot stand brengen (11): aldus kan hij aan iemand de macht geven om te heersen en een ander de scepter ontnemen; want het koningschap en de heerschappij over de volkeren zijn een loutere weldaad uit zijn handen (12).

Allah beschikt ook over leven en dood, zonder dat hij daarover aan iemand enige rekenschap dient te geven (13) en hij laat de mensen delen in voorspoed en tegenspoed, volgens een maat die hijzelf vrijelijk bepaalt (14).

Dit attribueert van de oneindige oppermacht van de godheid, volgt noodzakelijk uit de absolute zelf van de enige en eeuwige God die geen heerser naast zich dult noch dulden kan.

«Er is geen God dan de machtige en wijze Allah!» zegt de Koran (15). Hij is de enige die van zichzelf kan getuigen dat hij zichzelf is, zelfstandig en eeuwig.

Trouwens, is het geen blijk van erkentelijkheid blind te gehoorzamen aan de schepper van alle dingen? Hij «die voor U de aarde gemaakt heeft tot een spreidkleed en de hemel tot een bouwsel en uit de hemel water heeft doen nederdalen, waarmede hij daarop vruchten heeft voortgebracht tot Uw onderhoud...» (16).

Hij die de dood van het leven en de dageraad van de nacht heeft gescheiden en die rond de korenaar de graankorrels en rond de dadelpit de vrucht doet gedijen en rijpen.

Hij die de regen laat nederdalen en de planten laat ontkiemen in hun zaad, die de palmen hoog boven de grond laat oprijzen en de druiven en granaatappels in rijke trossen laat neerhangen in uw tuinen (17).

Dit zijn de weldaden van Allah, roemt de profeet, maar wee hem die het veracht aan Allah eerbied en manschap te betuigen (18) of die zijn weldaden misbruikt en zijn weldoener miskent.

Allah is ook de opperste rechter, wiens oordeel niemand mag betwisten en tegen wiens uitspraken geen enkel beroep openstaat (19). Het is de gestrengste, jaloerse rechter, die geweld is in zijn wraak en verpletterend in zijn strafgericht. Hij kent enkel eeuwige straffen omdat de misdaden tegen hem ook oneindig groot zijn.

Hij is onomkoopbaar en onvermurwbaar; noch met rijkdommen, noch met vrouwen of kinderen kan men hem vertederen: «Want, zegt de Koran, hun kinderen zullen den ongelovigen en den ontrouwen van generlei bate zijn wanneer zij vóór zijn rechterstoel zullen verschijnen; hun straf zal die zijn van de ver-

schrikkelijkste folteringen in het eeuwige helle-vuur» (20).

Nochtans, spijt zijn eschatologische wraakzin, kan die vreselijke en geweldige God ook barmhartig zijn, wanneer hij dit in zijn oneindige wijsheid beslist. Tientallen malen herhaalt de profeet, dat er vergeving mogelijk is, ook voor de zwaarste misdaden, ook voor de afschuwelijkste zonden en dat Allah de berouwvollen met weldaden zal overstelpen (21).

Het is opmerkelijk, hoe Mohammed in dit opzicht de dubbele invloed heeft ondergaan, enerzijds van het Jodendom met zijn onverbidelijke en onverzoenbare Jahweh van het Oud Verbond en anderzijds de invloed van het Christendom met zijn vergevingsgezinde en goede God (22).

Niettemin valt al dadelijk een onoverbrugbaar — wij zouden bijna zeggen: politiek — verschil op tussen de goedertierenheid van Allah en de goedheid van de God der christenen. Want het blijkt alras, dat de christelijke caritas niet de drijfveer is voor de goddelijke genegenheid ten overstaan van zijn schepselen; de zo erg geprezen barmhartigheid van Allah is niet meer dan een blote toepassing van het heidense do-ut-des-principe. Zij betreft enkel zijn getrouwe volgelingen: hen die strijden voor het geloof en de waarheid van zijn leer, hen die de profeet volgen en onvoorwaardelijk steunen, hen die blind geloven aan de tekenen (23) van de Koran, omdat deze de wil weerspiegelen van Allah en de juiste gedragslijn en de volmaakte levensregel der oprechte gelovigen weergeven.

De barmhartigheid van Allah is dus enkel maar een laksheid ten opzichte van de moraalzwakte van zijn eigen troepen en de goede wil of de oprechtheid van de ongelovige heeft geen gewicht in de schaal van zijn mededogen.

* * *

Het beginsel, dat de barmhartigheid van Allah zich beperkt tot de gelovigen, heeft in het Mohammedaanse rechtsleven verstrekkende gevolgen gehad. Inderdaad, wanneer men als toetssteen van Gods barmhartigheid de Gefolgschaft stelt en de fanatieke afhankelijkheid aan zijn profeet, dan moet men noodzakelijk aannemen, dat deze God zijn ogen sluit voor al wie zijn lering met de voeten treedt.

Meer nog, en dit is een kennelijke invloed van het Zoroastrisme, er is een fatum dat de niet-gelovigen in een stalen netwerk gevangen houdt en hen brandmerkt tot de ballingschap. Zij kunnen de waarheid niet kennen, omdat hun oren gericht staan op het kwaad.

De mohammedaanse wet kent dan ook slechts twee naties: de natie der gelovigen en de natie der ongelovigen. Deze laatsten zijn permanente vijanden van de Moslims. Zij zijn weerbarstig aan de oproep van de profeet en zij verstenen hun harten om niets gemeens te moeten hebben in de communautiteit van de Koranische zending.

De opperste plicht van ieder goed gelovige is dan ook het bestrijden van deze vijanden van het geloof (24) die enkel aan de uitroeiing kunnen ontkomen door zich te onderwerpen aan de ware belijders. Maar een dergelijke capitulatie betekent toch niet meer dan een wapenbestand. De vrede blijft de ongelovigen ontzegd, zolang zij zich niet bekeren en Mohammed's leer aankleven.

Van politiek standpunt uit, betekent dit, dat met de niet-gelovigen wel verdragen kunnen afgesloten worden, waarbij deze laatste zich onderwerpen

aan de heerschappij der Muzelmannen en hun schatplichtig worden, doch deze verdragen blijven steeds prekäir en relatief en kunnen door de gelovigen eenzijdig opgezegd worden.

Sociaal gezien, ontstaat er een klassenonderscheid naargelang de beoefende godsdienst en zal de onderhorigheid aan de leer van Mohammed een eerste vereiste zijn om sociaal prestige te genieten.

Juridisch ontstaat er een groep van rechtlozen, met andere woorden, een categorie mensen die, zonder onvrijen te zijn in de eigenlijke zin van het woord, geen rechten kunnen doen gelden, geen beroep kunnen doen op verworvenheden, geen openbare functies kunnen uitoefenen en zich zelfs niet kunnen beroepen op de bescherming van de meest elementaire beginselen van internationaal recht. Zij worden dus enkel geduld « favente Summo Numine » en mits vrij hoge schattingen en cijnsen te betalen (24bis).

Deze regel lijdt weliswaar uitzonderingen, vooral sinds de verdragen en konventies der laatste eeuw, maar hij is de grondslag gebleven voor de verhoudingen tussen de wereld van de Islam en de niet-confessionele staten.

Het beginsel van de funktionnele persoonlijkheid en van de gepredestineerde ongelijkheid der mensen.

Uit het eerste primordiale beginsel van de goddelijke absoluutheid volgt noodzakelijkerwijze, dat de entiteit van de menselijke persoonlijkheid slechts zin heeft in de funktie van zijn afhankelijkheid van het enige en alvermogende opperwezen dat hem tot stand heeft gebracht.

Heeft de mens niet alles wat hij bezit uit de handen van Allah ontvangen? Komt hij niet uit de moederschoot zonder enige kennis noch vermogen? En is het niet Allah die hem het gehoor geeft om de waarheden te horen, die hem het gezicht geeft om het goede van het kwade te onderscheiden, die hem een hart geeft om te beminnen en om dankbaar te zijn? (25).

Het hoeft dan ook geen betoog, dat de mens essentiële plichten heeft ten opzichte van zijn Schepper en dat hij zichzelf in dienst moet stellen van de godheid. De mens heeft dus geen absolute, doch een louter funktionnele persoonlijkheid: hij mag slechts willen wat Allah wil (26) en gans zijn bestaan is niet meer dan een predestinatie geprojecteerd op het universele scheppingsplan.

Zo begrijpen wij waarom Allah rijkdommen en vrijheid geeft aan de enen en de anderen in slavernij en knechtschap laat leven (27); waarom, in tegenstelling met wat men zou verwachten van een leer die de naastenliefde predikt, de mensen principieel ongelijk worden beschouwd, niet alleen in goederen of geestelijke gaven, maar ook in rechten.

Wij zegden reeds, hoe de Koran een diskriminatie maakt tussen de gelovigen en de ongelovigen (28), waarbij enkel de eerstgenoemden als volle rechtspersonen kunnen aangezien worden, terwijl de anderen grotendeels rechteloos zijn. Maar zelfs in de groep van de gelovigen is de volle rechtspersoonlijkheid niet de voltrekte en algemene regel. Het geloof als dusdanig is geen absoluut criterium van rechtsvolheid.

Er bestaat inderdaad een rassenonderscheid, waarbij de Arabieren een groter sociaal prestige genieten en onder de Arabieren zullen de afstammelingen van de profeet meer rechten hebben.

Er bestaan ook de slaven, zowel niet-gelovigen als

bekeerlingen, die per se onvrijen en dienstbaren zijn en wier rechtsstatuut een eigenaardig mengsel uitmaakt van eerbied voor de menselijke persoon en van een totale ontkenning van de personele wilsvrijheid.

De menselijke integriteit en het vergeldingsbeginsel.

De bescherming van de menselijke integriteit wordt niettemin streng geregeld in de Koran; want vrije man of slaaf, enkel de heer van het geschapene zal beschikken over leven en dood. Zonder Gods bevel zal men dus niemand doden, zelfs geen vijand.

« Hoort aan, zegt de Koran, wat de hemel U beveelt... doodt uw kinderen niet, zelfs niet omwille van uw armoede, want zogoed als voor uzelf schenken wij het voedsel ook aan hen (29).

» Doodt ook uw medemensen niet, tenzij met wezenlijk recht; want de heer verbiedt u dit uitdrukkelijk... » (30).

De vergelding voor het schenden van de menselijke integriteit zal geschieden op grond van de Mozaïsche vergeldingsleer der taliostraf: ... « een vrije man zal voor een vrije man gedood worden, een slaaf voor een slaaf, een vrouw voor een vrouw... » (31). In deze bestraffing en in de vrees die zij uitstraalt ligt de veiligheid en de rust van uw dagen (32).

Ook voor lichamelijke letsels is de talio-wet van kracht: « Wij hebben de Joden de talio-wet voorgeschreven: ziel om ziel, oog om oog, neus om neus, oor om oor, tand om tand, wonde om wonde. Maar degene die deze straf in een zoengift wil omzetten, zal verdienstelijk zijn in Allah's ogen en wie deze bepalingen, welke wij uitgevaardigd hebben, zal te buiten gaan, hem zullen wij als even schuldig aanzien » (33).

De grote leidraad voor de vergelding is dus niet het wraakgevoelen, maar wel de billijke vergoeding van de gelaedeerde. Daarom zal men niet méér nemen dan recht is (34) en een geldelijke vergoeding stellen boven de strenge toepassing van de talio-wet (35).

De slavernij.

Wat de slavernij betreft, deze maakt het voorwerp uit van talrijke voorschriften in de Koran (36) die over 't algemeen kunnen aangezien worden als een tempering en een koördinatie van de gebruiken van de prae-Islamitische periode.

Is de slaaf geen rechtspersoonlijkheid, hij blijft een mens; dit wil zeggen, dat hij een afbeelding is van Allah, naar wiens beeld en gelijkenis hij gemaakt werd. Men mishandele dus zijn slaven niet en men sla hen niet in het aangezicht (37). Wat meer is, men zal hem laten delen in zijn rijkdom (39). Want wat Allah ongelijk heeft gemaakt, zal de mens niet op een zelfde niveau plaatsen. « Allah heeft zijn gaven ongelijk verdeeld. Zullen dan degenen die met rijkdommen gezegend werden, deze dermate met hun slaven delen, zodat deze aan hen gelijk worden? Zullen zij zo de weldaden van Allah eerbiedigen? » (40).

De ongelijkheid tussen meester en slaaf is dus een fundamenteel principe dat volgt uit het goddelijk prerogatief van de ongelijkheid in de behandeling van zijn schepselen.

De minderwaardigheid van de slaaf kontamineert zelfs zijn daden, derwijze, dat hij voor zijn misdrijven maar half zo zwaar zal gestraft worden als de vrije lieden (41) en de slavin die verstoten wordt, moet

maar een halve termijn wachten om weer in het huwelijk te treden (42).

Zelfs in het leven hiernamaals loopt de ongelijkheid tussen slaaf en meester door, want het loon bij Allah zal den slaaf dubbel toegemeten worden, indien hij zijn meester trouw heeft gediend en zijn beste krachten heeft aangewend om hem met raad en daad bij te staan.

Eigenaardig genoeg aanvaardt de Koran, spijt zijn fatalistisch principe van de gepredestineerde ongelijkheid, de vrijmaking van de slaven en prijst deze zelfs aan (43). Zodat wij ons terecht afvragen of in die gevallen het gezag van Allah niet miskend wordt.

Dat een historische ondergrond hier een rol speelt, voornamelijk de verspreiding van de godsdienst, zal wel door niemand aangevochten worden.

De veelwijverij en de wettelijke boelschap.

Wanneer wij aldus van de principes van het personenrecht overgaan naar de beginselen van het familierecht, dan stellen wij onmiddellijk vast, dat de Koran, naar het voorbeeld van de oud-Arabische traditie, de polugamie aanvaardt als het vertrekpunt van de huwelijksmoraal en het huwelijksrecht met daarbij een wettelijke erkenning van de boelschap.

Inderdaad behoudens het vermogen om verscheidene vrouwen te huwen is het de Mohammedaan toegelaten een aantal bijzitten te onderhouden. Meer bepaald mag hij zijn slavinnen van rechtswege als zijn bijzitten beschouwen en hij mag hen gebruiken volgens de normen van het gewone huwelijksleven (44).

De polugamie moest oorspronkelijk de oude Arabieren het prestige schenken van macht en rijkdom. Het spreekt vanzelf, dat dit voor velen een loutere facade was en dat zij in feite niet in staat waren hun talrijke vrouwen behoorlijk te onderhouden. Dit is een onrechtvaardigheid tegenover uw vrouwen, berispt hen de Koran, «huwt daarom niet meer dan twee, drie of vier vrouwen (45); kiest hen uit die u behagen, maar indien gij niet in staat zijt er meerdere te onderhouden, beperkt u tot één enkele of houdt u aan uw slavinnen. Deze gedragslijn moet u helpen om rechtvaardig te zijn tegenover uw echtgenoten en hen te voorzien van een behoorlijke bruidschat...» (46).

Het polugamisch regime brengt nochtans geen minderwaardige of ondergeschikte positie te weeg voor de gehuwde vrouw, die haar tot een soort slavin zou vernederen. Weliswaar staat zij onder het maritaal gezag van haar echtgenoot, die zelfs een tuchtrecht heeft over haar indien zij zich slecht zou gedragen (47), maar economisch geniet zij, ten gevolge van haar totaal huwelijksstelsel een zeer ruime handelsbekwaamheid. Zij kan namelijk eigenmachtig haar eigen goederen beheren en zelfs een eigen handel drijven.

Ook bij de totstandkoming van het huwelijk is haar rol niet louter passief. Wanneer de man een vrouw, mits een mahr of bruidschat, van haar vader koopt, is haar toestemming in het huwelijk vereist en zij kan weigeren (48).

De Koran vraagt nochtans van de gehuwde vrouw bescheidenheid in haar omgang met de buitenwereld en zich niet derwijze te gedragen, dat men haar nakiikt of over haar spreekt. Haar rol is immers haar taak van echtgenote en moeder te vervullen inter parietes.

Huwelijksbeletselen.

Hoezeer de Koran ook het huwelijk en de procreatie wenst te bevorderen, heeft hij niettemin geenszins nagelaten bepaalde restrikties uit te vaardigen om ongewenste huwelijksverbintenissen te voorkomen.

Als eerste verbodsbepaling geldt het huwelijk met voormalige vrouwen van de profeet (49). En dit is wellicht het enige bezwaar waarbij de Koran geen de minste toegeeflijkheid laat blijken. «Want dit ware bij Allah toch al te verschrikkelijk», zegt de profeet.

De vrouwen van de profeet blijven dus een volstrekt taboe voor alle gelovigen en de overtreding van dit voorschrift wordt een zwaar vergrijp geheten.

Voor huwelijksbeletselen die voortspruiten uit het bestaan van bloedbanden is de Koran zeer breed en weerhoudt enkel de dichte bloed- en aanverwantschap: «Huw niet de vrouwen welke uw vader heeft gehuwd, want dit is zedeloos en verwerpelijk (50). Het is ook ongeoorloofd met uw moeder te huwen of met uw zusters of met uw moeien of met uw volle nichten (51), of met uw zoogmoeder of zoogzusters, of met uw grootmoeders of met de dochters van de vrouwen waarmede gij geslapen hebt. Gij zult ook uw schoondochters niet huwen noch twee gezusters (52).»

Tenslotte zijn er nog de religieuze bezwaren die de totstandkoming van echtverbintenissen met heidenen verbieden, maar (waarschijnlijk om opportuniteitsredenen) het huwelijk met Joden en Christenen toegelaten. Aldus maakt de profeet een onderscheid tussen «de dochters van de gelovigen die vóór de boedschap van de Koran de Schrift hebben ontvangen» en de aanhangers van het veelgodendom (53).

Het huwelijk van vrijen met slavinnen wordt niet alleen uitdrukkelijk aanvaard, maar de profeet stelt zelfs een huwelijk met een gelovige slavin hoger dan de echtverbintenis met een ongelovige vrije vrouw (54).

De huwelijksplichten der echtgenoten.

De huwelijksverplichtingen der echtgenoten zijn typisch voor een natuurvolk als de Arabieren. Men kans gans het Koranische huwelijksrecht samenvatten, wanneer men zegt, dat het huwelijk de normalisering is van het menselijk driftleven (55).

«De vrouwen zijn uw bekleding, zegt de Koran, en gij zijt de bekleding voor haar (56); uw vrouwen zijn uw akkers, gaat dan tot uw akker telkens het u behaagt (57).»

Daarom is het zelfs in de Ramadan, de maand van vasten en boete, toegelaten zijn vrouw te naderen. Want Allah wist, dat men deze beperking toch zou overtreden en hij heeft daaromtrent dan ook geen verbod willen invoeren. De huwelijksomgang wordt enkel verboden bij het doen van de bedevaart op Mekka (58) en tijdens de bloeding der vrouwen (59).

De Koran stelt als een hoge daad voorop, de getrouwheid tussen de echtelieden en de gehoorzaamheid van de gehuwde vrouw aan haar echtgenoot en treedt zeer streng op tegen de overspeligen.

«De overspeligen van beider kunnen zullen geseld worden met honderd geselslagen. Zo luidt het oordeel van Allah. Laat daarom generlei medelijden met hen blijken indien gij in Allah gelooft en in zijn oordeel op de jongste dag. En laat enkele gelovigen getuige zijn van hun kastijding (60).

Een overspelige zal trouwens nog enkel met een overspelige of met een heiden mogen huwen, elke echtverbintenis met een gelovige is hen zovoort verboden (61).

De man is zijn vrouw onderhoud verschuldigd. Deze onderhoudsplicht wordt berekend in verhouding tot zijn rijkdom en haar stand (62).

Indien de man zijn echtgenoten niet behoorlijk onderhoudt, kunnen deze laatsten zich gaan beklaagen bij de kadi, de rechter, die optreedt in naam van de profeet.

De ouderlijke macht en de plichten der ouders.

In verband met het huwelijk en als een natuurlijk uitvloeisel ervan, behandelt de Koran de ouderlijke macht en de plichten der ouders ten opzichte van hun kinderen.

De Koranische wetgeving die een uitloper is van de oud-Arabische traditie, waarbij de pater familias het recht heeft op leven en dood van zijn kinderen, verloochent dit rechtsbeginsel en beroept zich op de Mozaische wet terzake.

Men moet het ouderlijk gezag eerbiedigen en wel handelen ten opzichte van zijn ouders. Men is hun hulp en bijstand verschuldigd wanneer zij in nood verkeren (63).

De plichten van de kinderen opzichthens hun ouders worden kernachtig samengevat als volgt: «Allah schrijft voor welwillend te zijn tegenover hen die u het leven hebben geschonken, zelfs wanneer zij oud geworden zijn. Wacht er u voor hen te verachten of hen te verstoten en spreekt hen slechts met eerbied aan. Weest voor hen kinderlijk aanhankelijk en bidt de hemel, dat Allah zich over hen moge ontfemen, zoals zij zich voor u hebben afgesloofd om u groot te brengen (64).

» Wij hebben de mens als heilige plichten voorgeschreven, te zorgen voor de bewerkers van zijn dagen, want zijn moeder heeft hem in pijn en smart gedragen en gedurende twee jaren gezoogd en ook zijn vader is hij erkentelijkheid verschuldigd om het vele dat hij voor hem heeft bewerkt (65). »

De plichten van de ouders ten overstaan van hun kinderen bestaan hoofdzakelijk in de bescherming en de onderhoudsplicht. De Koran heeft de ouders verboden hun kinderen nog te doden, zoals dit erg in zwang was onder het stelsel van de oud-Arabische traditie (vooral voor wat de meisjes betrof).

Dit is heidens en ongeoorloofd, verwittigt de profeet.

Overigens zijn de ouders nochtans niet gehouden grotere zorgen aan hun kinderen te besteden dan hun normaal mogelijk is (66).

Het beginsel van de ontbindbaarheid van het huwelijk.

Het is opvallend hoe laks de wetgever van de Koran zich betoond heeft, telkenmale hij het huwelijksrecht behandelde. Niet alleen heeft hij de heidense veelwijvrij gesanktionneerd en de boeschap gewettigd, maar hij heeft ook het beginsel van de ontbindbaarheid van het huwelijk gehuldigd.

De bijzonderste wijze van huwelijksontbinding is de verstoting en de echtscheiding.

Beide begrippen houden wel aan elkaar vast, maar hun betekenis is geenszins dezelfde.

De verstoting op zichzelf verbreekt inderdaad niet de huwelijksbanden (en dit is zodanig waar, dat ze de onderhoudsplicht niet doet ophouden) maar is de onmiddellijke voorbereiding tot de echtscheiding.

De echtscheiding van haar kant, volgt niet noodzakelijk uit de verstoting maar kan normaal slechts gebeuren nadat de termijn van verstoting verstreken

is (67). Na het verloop van deze termijn, kan er evenwel nog opnieuw verzoening tussen de echtgenoten totstandkomen.

De Koran bepaalt het volgende omtrent de procedure van de verstoting. «Zij die zweren, dat zij geen gemeenschap meer zullen hebben met hun vrouwen, dienen zich te onthouden van elke geslachtsbetrekking gedurende 4 maanden, tenzij zij zich inmiddels zouden verzoenen (68). »

Wat de verstotenen zelf betreft, zij dienen zich drie maanden te onthouden vooraleer het echtelijk dak te mogen verlaten of opnieuw in het huwelijk te treden. Zo zij echter bevrucht waren op de dag der verstoting, moeten ze dit aan hun echtgenoot kenbaar maken. De echtgenoot doet dan wel zijn verstoten vrouw bij zich te nemen en het huwelijksleven te hervatten. In het tegengestelde geval zal hij nochtans zijn verstoten vrouw bij zich houden tot na de geboorte van het kind (69).

Het is bovendien slechts tweemaal toegelaten dezelfde vrouw te verstoten. De tweede maal zal men definitief tot de verzoening of tot de echtscheiding dienen te besluiten.

De echtscheiding komt inderdaad enkel tot stand met de feitelijke daadstelling van het wegsturen na het verloop van de termijn van verstoting.

«Scheidt u niet van uw vrouwen, bepaalt de Koran, vooraleer de vastgestelde termijn van verstoting verlopen is en telt de dagen nauwkeurig. Vóór deze tijd verstreken is, moogt gij ze niet uit uw huizen wegzenden noch haar laten vertrekken, tenzij zij een welbewezen overspel bedreven heeft... (70). Eens deze termijn voorbij, hebt gij de keuze: haar behoorlijk te onderhouden of haar weg te zenden volgens de wettelijke voorschriften. Roept daartoe eerbare getuigen bij u, opdat zij tegenwoordig zijn bij uw verbintenis (71). »

Het genotshuwelijk.

De Koranische wetgeving voorziet naast de wettelijke instelling van het huwelijk en van de boeschap een derde soort geslachtsgemeenschap, namelijk de mut'a of het genotshuwelijk (72).

De mut'a is een voorbijgaande echtverbintenis, een louter okkasionele paring die haar oorsprong zou vinden in de primitieve maatschappij der oude Arabieren. Het staat nochtans niet gelijk met prostitutie ofschoon het er wel zekere gemeenschappelijke kenmerken mee vertoont.

De traditie houdt voor, dat het genotshuwelijk een wettelijke waarde gaf aan de kortstondige echtelijke betrekkingen welke de reizigers, gedurende hun verblijf in een vreemd stamgebied, onderhielden of welke voortsproten uit een desacralisatie-ritus na het voltrekken van een bedevaart (73).

Wat er nu ook van zij, de Koran bepaalt, dat men aan de vrouwen van wie men het gebruiksgenot vraagt, een bepaald bedrag moet betalen. Dit loon moet vooraf worden vastgesteld en uitbetaald en brengt precies de legalisatie mede van het genotshuwelijk. De enige vereiste voor het totstandkomen van de mut'a is dus de wederzijdse overeenkomst en de uitbetaling van een soort bruidsgift.

Zodra het overeengekomen bedrag werd gekweten, kan men alle handelingen stellen die een gewoon huwelijk wettigt (74). De Koran verbiedt evenwel uitdrukkelijk, het genotshuwelijk aan te wenden en te misbruiken tot het plegen van ontucht.

Het principe van de private eigendom.

Op stuk van het goederenrecht gaat de Koran uit van het beginsel van het privaatsbezit en de privaateigendom, als van een recht dat, binnen de perken van de menselijke verhandelingen, absoluut is en inhaerent aan de menselijke persoon.

Maar die menselijke verhandelingen dienen noodzakelijk geprojecteerd op het niveau van de goddelijke homologatie. Vandaar, dat één der grote formaliteiten van het totstandkomen van verbintenissen de eed is en de aanwezigheid van een bij Allah getuigende persoon.

Het beginsel, dat het privaat-bezit een onaantastbaar element uitmaakt van het recht spruit trouwens voort uit het principe, dat de rijkdom een weldaad is van Allah voor hen die aan hem geloven (75). Het is dus geenszins onzedelijk te streven naar bezittingen of zich te beijveren voor zijn handel.

Wat de Koran verbiedt, is het begeren van het aardse goed om zichzelf en het boven Allah zelf te stellen (76). Vandaar, dat de beperkingen welke God aan de mensen oplegt betreffende hun eigendommen, heilig zijn.

Men mag dan ook niet weigeren aan Allah de liefdegaven te schenken welke hij van u vraagt: evenmin mag men zijn vermogen gebruiken of vermeerderen ten koste van anderen.

Het postulaat van het privaatsbezit volgt trouwens noodzakelijk uit de economische structuur van de Arabische wereld welke in hoofdorde gericht is op de handel en het goederenverkeer. Van oudsher immers trokken de Arabische karavanan doorheen de woestijn naar verafgelegen gebieden om goederen te ruilen en handel te drijven.

Sinds eeuwen hadden de kooplieden hun karavanan gesteld onder de bescherming van de goden, van wie zij de winsten van hun tochten afsmeekten (77). Mohammed heeft aan deze traditie niet durven raken. Vergeten wij toch vooral ook niet dat hijzelf gedurende 15 jaren de karavanan van zijn oom Abutaleb had begeleid en dat hij bekend stond om zijn pientere handelsgeest.

De Koran bevestigt dan ook, dat Allah de handel en de handelswinsten heeft toegelaten, maar de woeker heeft verboden (78).

De vrije beschikking over de goederen.

Het erfrecht en de testamenten.

Een verdere uitbreiding van het privaatsbezit brengt noodzakelijk het vermogen mede van de vrije beschikking over zijn goederen. Het recht van de meester over zijn goederen houdt in zich het vermogen om ze te vervreemden aan wie hij wil en in de voorwaarden die hijzelf vrijelijk verkiest.

Het meest belangrijke facet in deze kwestie is het erfrecht en de leer der testamenten.

De Koran gaat uit van het basisprincipe, dat er geen erfrecht bestaat tussen gelovigen en ongelovigen, ofschoon deze stelregel pas heel laat in de Koran werd opgenomen, vooral dan als een soort fiskale maatregel en als slotsom van heel wat betwistingen omtrent deze kwestie.

Afgezien van deze beperking staat het de erfflater nochtans totaal vrij naar goeddunken en naar billijkheid over zijn nalatenschap te testen (79).

Buiten de testamenten welke door een schriftsteller, in het bijzijn van getuigen, worden opgesteld, is het nunkupatieve of mondelinge testament de regel. Het testament wordt, met andere woorden, gedikteerd aan

twee getuigen die tevens als testamentuitvoerders optreden (80).

Het verkrachten van de beschikkingen van de erfflater wordt als een zeer ernstig misdrijf beschouwd (81), tenzij de exekuteur in alle oprechtheid zou gemeend hebben, dat de erfflater zich vergiste of een flagrante onrechtvaardigheid beging (82).

Ten aanzien van het eigenlijke erfrecht, heeft de Koran een reeks regels voorgeschreven die het geheel tot een zeer ingewikkeld en onklaar systeem hebben gemaakt (83).

De voornaamste criteria zijn, dat de mannelijke erfgenaam recht heeft op een dubbel aandeel in de nalatenschap ten overstaan van de vrouwelijke erfgeëchtigden in dezelfde graad en dat de verdeling gebeurt op het zuiver overschot van de nalatenschap, dit wil zeggen, nadat de schulden en legaten betaald en uitgekeerd werden.

Verder treden de kinderen op als eerste rechthebbenden in de nalatenschap van hun ouders, behoudens nochtans het voorbehouden deel des ascendenten, zoals de ouders van hun kant de voorrang verkrijgen in de nalatenschap van hun kinderen, behoudens de rechten der broeders en zusters van de decujus.

Ook de vrouw heeft recht op een groter of kleiner aandeel, naargelang de hoedanigheid van de andere opkomende erfgenamen (84). Ten aanzien van het erfrecht der weduwe, bestaat overigens de verplichting haar een legaat toe te kennen, behelzende het recht om gedurende een gans jaar in de echtelijke woonst te verblijven en er onderhouden te worden op kosten van de nalatenschap.

De verstoten vrouwen hebben enkel recht op een behoorlijk onderhoud (85).

Strafrechtelijke beginselen.

Als laatste aspekt van het recht onderzoeken wij de beginselen die het strafrecht in de Koran beheersen.

Wat onmiddellijk opvalt, is het feit, dat de Koran veelal nalaat de straffen te bepalen voor afkeurenswaardige en wederrechtelijke daden of gedragingen of enkel metafysische sankties voorziet in stede van materiële straffen.

Meineed, woeker, heiligschennis, ontucht (86) vinden hun loon in de eeuwige folteringen van het hellevuur. Maar daarnaast kent de Koran de talio-wet voor moord en lichamelijke letselen (87), de kruisdood of de verbanning voor de bestrijding van het geloof (88), de geseling voor overspel (89) en valse getuigenis (90), het afkappen der handen voor diefstal (91), het huis-arrest voor losbandige vrouwen (92), het spijzigen van armen voor eedbreuk (93) enzovoort.

Het eerste soort sankties wijst vooral op het niet-publiekrechtelijk karakter van de jurisdictie der vroeg-Mohammedaanse gemeenschap; het tweede soort sankties zijn die van de oud-Arabische traditie waarbij de stamgemeenschap recht laat wedervaren zowel tegenover de eigen leden als tegenover de vreemden.

Nochtans is het opvallend, hoe in het Koranisch strafrecht reeds de begrippen van overmacht en opzet hun plaats gevonden hebben. De Koran kent reeds het onderscheid tussen moord en onvrijwillige doodslag, tussen de vrije wilshandeling en de gedwongen uitvoering, tussen het zwakheidsdilikt en de verdorvenheid, tussen de goede trouw en het boosaardig inzicht.

Op dit terrein heeft het Koranisch recht dus zeker de grens van het primitieve rechtsbegrip en van het primitieve rechtgevoelen overschreden.

Ook het beginsel van een uiteindelijke en immanente rechtvaardigheid was een nieuw geluid in de Arabische

gemeenschap en heeft zeker medegeholpen aan het sukses van de verspreiding van Mohammed's leer.

En hiermede willen wij ons exposee eindigen.

Men begrave een profet waar hij gestorven is. De kameeldrijver van Mekka, bij wiens geboorte het duizendjarig heilige vuur der Perzen uitdoofde, heeft een brand gestookt die duizend jaar de wereld heeft geschroeid en zijn geestelijke erfenis, de Koran, heeft miljoenen mensen tot een hupomanisch fanatisme gedreven.

«Tu seras étonné, schreef sieur du Ryer, que ces absurdités aient infecté la meilleure partie du monde et avoueras que la connoissance de ce qui est contenu en ce livre rende cette Loy mesprisable» (94).

Maar niettemin, wanneer wij de Koran zien in het perspectief van de zuil van Hammoerabi of van de wetgeving van Soloon, moeten wij aanvaarden, dat ook hier een vooruitgang geboekt werd ten voordele van het recht, al ware het maar omwille van het streven naar een synthese van een antiek en een modern recht, van een recht van het Oosten en een recht van het Westen.

Want dit was precies de bedoeling van Mohammed: gans de wereld te verenigen onder één godsdienst, onder één moraal, onder één recht.

Het spreekt vanzelf, dat een dergelijk levensdoel een utopie was en fataal falikant moest uitlopen, maar daarom juist heeft men de profeet nu ook een mystieker genoemd (95).

Alain DE CALUWE,
Advocaat te Brugge.

(1) *Sieur du Ryer*, L'Alcoran de Mahomet, Parijs 1609, zegt het zo mogelijk nog kernachtiger: «Ce livre est une longue conference de Dieu, des Anges & de Mahomet, que ce faux Prophete a inventee assez grossièrement...».

(2) Zie hierover *W.M. Watt*, Muhammed at Mecca, Oxford 1953.

(3) Koran, Hoofdstuk XVI, vers 66. Zie ook hoofdstuk VI, vers 92.

(4) *M. Savary*, Mahomet. Le Koran, Parijs 1951, blz. 8.

(5) Zie bijv. Hoofdstuk V, vers 85 of Hoofdstuk III, vers 27.

(6) Zie bijv. de tegenstelling tussen de verzen 257 en 187 van Hoofdstuk III.

(7) Koran, Hoofdstuk VI, vers 97; XXXVIII, 6-7 en de eedformules bij het gesternte en de planeten (LIII, 1 en LXXXI, 18).

(8) Koran, Hoofdstuk V, vers 20.

(9) Koran, Hoofdstuk XLVIII, vers 16 vlg.; hoofdst. III, v. 151; hoofdstuk II, v. 264.

(10) Koran, Hoofdstuk V, vers 1.

(11) Koran, Hoofdstuk LXXXV, vers 16.

(12) Koran, Hoofdstuk III, vers 25.

(13) Koran, Hoofdstuk III, vers 150; VI, 95; VII, 158; IX, 117; X, 31; en 56; XV, 23; XXIII, 82; XXX, 39; XL, 70; XLIV, 7; XLV, 23; L, 42; LIII, 45; LVII, 2.

(14) Koran, Hoofdstuk VI, vers 17; Hoofdstuk X, vers 107.

(15) Koran, Hoofdstuk III, vers 16 en op vele andere plaatsen.

(16) Koran, Hoofdstuk II, vers 2. Vert. *J.H. Kramers*, De Koran, Amsterdam-Brussel 1956.

(17) Koran, Hoofdstuk VI, vers 95 vlg.

(18) Koran, Hoofdstuk VI, vers 102; Hoofdstuk III, vers 77.

(19) Koran, Hoofdstuk XXI, vers 23.

(20) Koran, Hoofdstuk III, vers 111.

(21) Koran, o.a. Hoofdstuk VI, verzen 12 en 54.

(22) Zie bijv. Koran, LVII, 28, waarin de parentering met de leer van Christus uitdrukkelijk wordt bevestigd, niet het minst met het opzet der Christenen tot zijn leer over te halen.

(23) Oorspronkelijk werden de verscheidene Soera's of brieven van de profeet per vers aan de gelovigen geopend, baard ten einde hen te doen geloven in de goddelijke ingeving ervan; deze verzen werden ajāt of tekenen genoemd.

(24) Koran, Hoofdstuk II, verzen 186, 215, 246; III, 194; IV, 76-78; en vers 86.

(24bis) *César Famin*, Histoire de la rivalité et du protectorat des Eglises chrétiennes en Orient, Parijs 1853, blz. 7 vlg.; *M. Gaudetroy-Demombynes*, Mahomet, Parijs 1957, blz. 585 vlg.

(25) Koran, Hoofdstuk XVI, vers 80; hoofdstuk XC, vers 5.

(26) Koran, Hoofdstuk LXXVI, vers 30; hoofdstuk LXXXI, vers 29.

(27) Koran, Hoofdstuk XVI, vers 73.

(28) Koran, Hoofdstuk LXIV, vers 2.

(29) Hier gaat Mohammed te keer tegen de barbaarse gewoonte der Arabieren om hun kinderen te vermoorden wanneer deze voor hen een te zware financiële last werden.

(30) Koran, Hoofdstuk VI, vers 152; XVII, 33 en 35; XXV, 68; IV, 33.

(31) Koran, Hoofdstuk II, vers 175.

(32) Koran, Hoofdstuk V, vers 49.

(33) Koran, Hoofdstuk II, vers 174.

(34) Koran, Hoofdstuk XVII, vers 35.

(35) Zie hierover een goede samenvatting in *M. Gaudetroy-Demombynes*, op. cit. blz. 650 vlg en een grondige behandeling in *Weckwarth*, Die Sklaven in Islamischen Rechte, 1909.

(36) Koran, Hoofdstuk II, vers 79;

(37) Koran, Hoofdstuk XVI, vers 73.

(38) Koran, Hoofdstuk XXIX, vers 57.

(39) Koran, Hoofdstuk XVI, vers 73.

(40) Koran, Hoofdstuk IV, vers 30.

(41) Die termijn is normaal 3 maanden (Koran, II, 328) cfr infra.

(42) Koran, XC, vers 13.

(43) Koran, hoofdstuk XXIII, vers 6; Hoofdstuk LXX, vers 30. De Koran keurt nachtans de gewoonte af om zijn slavininnen uit te baten voor prostitutie (XXIV, 33).

(44) Ofschoon de Koranische wet aldus verbiedt méér dan 4 vrouwen te huwen, heeft Mohammed zelf zich nachtans de weelde van 13 vrouwen veroorloofd.

(45) Koran, hoofdstuk IV, vers 3.

(46) Koran, Hoofdstuk IV, vers 38.

(47) Ingeval zij nog minderjarig zijn, zal daarentegen haar vader of een voogd ad hoc de toestemming in haar plaats geven. Dit is dan nog een overblijfsel van de prae-Islamische periode (*M. Gaudetroy-Demombynes*, op. cit. blz. 617).

(48) Koran, Hoofdstuk XXXIII, vers 53.

(49) Koran, Hoofdstuk IV, vers 26.

(50) Het huwen met dochters van ooms en moeien is daarentegen wel toegelaten (Koran, XXXIII, 49).

(51) Koran, Hoofdstuk IV, vers 27. Voor een grondige studie betreffende deze kwestie, zie *Robertson Smith*, Kinship and Marriage in early Araby, 1903.

(52) Koran, Hoofdstuk V, vers 7.

(53) Koran, Hoofdstuk IV, verzen 3 en 29; hoofdstuk XXXIII, 49.

(54) Koran, Hoofdstuk XXX, vers 20.

(55) Koran, Hoofdstuk II, vers 183.

(56) Koran, Hoofdstuk II, vers 223.

(57) Koran, Hoofdstuk II, vers 193.

(58) Koran, Hoofdstuk II, vers 222.

(59) Koran, Hoofdstuk XXIV, vers 2.

(60) Koran, Hoofdstuk XXIV, vers 3.

(61) Koran, Hoofdstuk II, vers 233.

(62) Koran, Hoofdstuk II, vers 77; IV, 40; VI, 152; XXXIX, 7; vergelijk Exodus, XX, 12; Koran, II, 211.

(63) Koran, Hoofdstuk XVII, vers 24-25.

(64) Koran, Hoofdstuk XXXI, vers 13; XLVI, vers 14.

(65) Koran, Hoofdstuk II, vers 233.

(66) Koran, Hoofdstuk II, vers 231.

(67) Koran, Hoofdstuk II, vers 226.

(68) Koran, Hoofdstuk LXV, vers 1.

(69) Koran, Hoofdstuk LXV, vers 2.

(70) Koran, Hoofdstuk IV, vers 24.

(71) *M. Gaudetroy-Demombynes*, op. cit. blz. 628 en geciteerde werken.

(72) Koran, Hoofdstuk LXXI, vers 11.

(73) Koran, Hoofdstuk LXXXIX, vers 21; CII, 1-2; CIV, 2-3.

(74) *M. Gaudetroy-Demombynes*, op. cit. blz. 604 vlg.

(75) Koran, Hoofdstuk II, vers 276.

(76) Koran, Hoofdstuk II, vers 176.

(77) Koran, Hoofdstuk V, vers 105-107.

(78) Koran, Hoofdstuk II, vers 177.

(79) Hoofdstuk II, vers 178.

(80) Koran, Hoofdstuk IV, vers 8-9.

(81) Koran, Hoofdstuk IV, vers 12-15 en 175.

(82) Koran, Hoofdstuk II, vers 242.

(83) Koran, Hoofdstuk IV, vers 19.

(84) Cfr supra.

(85) Cfr supra.

(86) Hoofdstuk XXIV, vers 2.

(87) Koran, Hoofdstuk XXIV, vers 4.

(88) Koran, Hoofdstuk V, vers 42 vlg.

(89) Koran, Hoofdstuk IV, vers 19.

(90) Koran, Hoofdstuk V, vers 91.

(91) *Sieur du Ryer*, op. cit.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 24 februari 1958.

Voorzitter: M. Vandermersch
Raadsheer-verslaggever: M. Delahaye.
Advocaat-generaal: M. Mahaux.

Onrechtmatige daad. — Zinken van schip in een waterweg. — Verantwoordelijkheid van derde tegenover de Staat. — Toepasselijkheid van de artt. 1382 en 1383 B.W.

De artt. 49 en 102 van het K.B. van 15 oktober 1935 regelen de verplichtingen van de Staat en diens rechten ten opzichte van de schipper, afgezien van alle ontstane verantwoordelijkheid; zij doen geen afbreuk aan de bepalingen van de artt. 1382 en 1383 B.W., wanneer een derde verantwoordelijk is voor het feit, dat de getroffen maatregelen nodig maakte, nl. het zinken van een schip, dat gelicht is moeten worden.

Na eerste verweerder (derde) veroordeeld te hebben wegens inbreuk op art. 17, lid 9 van het K.B. van 15 oktober 1935, beslist het bestreden vonnis, dat deze verweerder voor het zinken van het schip verantwoordelijk is en de Dienst der Scheepvaart (aanlegger) de kosten van het lichten van het gezonken schip heeft gedragen. Het stelt het oorzakelijk verband vast tussen de fout van verweerder en de door aanlegger gemaakte kosten, alsook de door hem geleden schade.

Hieruit volgt, dat door desondanks te beslissen, dat aanlegger niet gerechtigd is een vordering in te stellen tegen de persoon, die voor het zinken van het schip verantwoordelijk is, omdat hij de kosten van het lichten van het schip krachtens de artt. 49 en 102 van het K.B. van 15 oktober 1935 moet dragen, de rechter over de feiten art. 1382 van het B.W. heeft geschonden.

De Dienst der Scheepvaart t./ Witke, Van Geffen en Malou.

Gelet op het bestreden vonnis, op 11 juni 1957 door de correctionnelle rechtbank van Turnhout in hoger beroep gewezen;

Over het eerste middel: schending van de artikelen 7 van de wet van 20 april 1810 op de rechterlijke inrichting en de administratie van het gerecht, 28 van de wet van 18 juni 1869 op de rechterlijke inrichting, 1, VIII van de wet d.d. 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging vóór de hoven en rechtbanken,

doordat de vermeldingen van het bestreden vonnis betreffende de samenstelling van de zetel ten tijde van de uitspraak ervan op de openbare terechtzitting van 11 juni 1957, in strijd zijn met de gelijkaardige vermeldingen van het proces-verbaal der openbare terechtzitting van dezelfde dag tijdens welke terechtzitting de uitspraak plaats had, en doordat gezegde tegenstrijdige vermeldingen beletten na te gaan of het bestreden vonnis al dan niet regelmatig werd gewezen door rechters die in het voorgeschreven getal zetelden en die aanwezig zijn geweest op al de terechtzittingen welke aan het onderzoek van de zaak zijn besteed geworden;

Overwegende dat het vonnis, luidens de vermeldin-

gen van de uitgifte, door de rechters Kempeneers, Verhoeven en De Bont gewezen werd;

Overwegende dat zo, in het proces-verbaal der terechtzitting van 11 juni 1957, datum waarop het vonnis gewezen werd, de namen van de Heren Verhoeven en De Bont doorgeshaald werden, deze doorhaling nochtans op haar beurt doorgeshaald werd;

Overwegende derhalve dat het middel, gegrond op de beweerdde strijdigheid tussen de vermeldingen van het vonnis en van het proces-verbaal, feitelijk grondslag mist;

Over het tweede middel: schending van de artikelen 1107, 1134, 1135, 1319, 1320, 1322, 1382, 1383 en 1384 van het burgerlijk wetboek, 3 en 4 van de wet d.d. 17 april 1878 houdende voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, en 97 der Grondwet, van het gerechtelijk contract en van het geloof dat aan de door de aanlegger genomen conclusies dient gehecht,

eerste onderdeel, doordat, hoewel het erkent dat het zinken van het schip « Ferdinand » door de fout van verweerder Witke voor de burgerlijke partij schade heeft kunnen medebrengen, het bestreden vonnis de vordering door deze gericht tegen Witke tot terugbetaling van de door haar gedane uitgaven voor het bovenhalen van het wrak en het vrijmaken van de waterweg, niet gegrond heeft verklaard, om de reden « dat de vergoeding welke zij thans vordert echter de vergoeding is van de door de eigenaar van het gezonken schip geleden schade en niet van haar eigen schade; dat, zo de burgerlijke partij op grond van de artikelen 49 en 102 van het koninklijk besluit van 15 oktober 1935 de kosten van het lichten van de « Ferdinand » heeft gedragen, zij hierdoor niet gerechtigd wordt de vordering, welke aan de eigenaar van het gezonken schip eigen is, tegen de persoon die voor het zinken van het schip verantwoordelijk is in te stellen »,

dan wanneer de aanlegger het herstel vorderde van de schade welke te wijten was aan de fout van Witke en welke hem eigen was, dan wanneer elkeen wie een schade ondergaat door de fout van een derde gerechtigd is van deze laatste het herstel ervan te eisen, en het vonnis niet betwist dat de door de aanlegger voor het boven halen van het wrak en het vrijmaken van de waterweg gedane uitgaven het gevolg zijn geweest van de door Witke gepleegde inbreuk;

tweede onderdeel, door te beslissen dat de aanlegger het herstel eiste, niet van zijn eigen schade, doch van een door de eigenaar van het gezonken schip geleden schade, en dat hij de vordering van deze laatste uitoefende, het bestreden vonnis het voorwerp heeft misken van de werkelijke burgerlijke vordering, het geloof heeft geschonden dat verschuldigd is aan de conclusies welke door de aanlegger vóór de rechtbank genomen werden en, in alle geval, van die conclusies een interpretatie heeft gegeven welke niet gemotiveerd is en welke niet met de woorden ervan verenigbaar is;

Overwegend dat dit middel slechts betrekking heeft op de eis door aanlegger tegen verweerder Witke ingesteld;

Over het eerste onderdeel:

Overwegende dat de artikelen 49 en 102 van het koninklijk besluit van 15 oktober 1935 de verplichtin-

gen van de Staat en diens rechten ten opzichte van de schippers regelen, afgezien van alle opgelopene verantwoordelijkheid; dat zij geen afbreuk doen aan de bepalingen van de artikelen 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek wanneer een derde verantwoordelijk is voor het feit dat de getroffen maatregelen nodig maakte, namelijk voor het zinken van een schip dat gelicht is moeten worden;

Overwegende dat het bestreden vonnis, na eerste verweerder veroordeeld te hebben wegens inbreuk op artikel 17, lid 9 van het koninklijk besluit van 15 octobr 1935, beslist dat deze verweerder voor het zinken van het schip «Ferdinand» verantwoordelijk is, en dat aanlegger de kosten van het lichten van het gezonken schip heeft gedragen; dat het het oorzakelijk verband tussen de fout van genoemde verweerder en de door aanlegger gedane kosten — en ook de door hem geleden schade — vaststelt;

Waaruit volgt dat door desondanks te beslissen, dat aanlegger niet gerechtigd is een vordering in te stellen tegen de persoon die voor het zinken van het schip verantwoordelijk is, omdat hij de kosten van het lichten van het schip krachtens de artikelen 49 en 102 van het koninklijk besluit van 15 oktober 1935 heeft te dragen de rechter over de grond artikel 1382 van het burgerlijk wetboek schendt;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis, in zover het uitspraak doet over de burgerlijke vordering door aanlegger ingesteld tegen verweerder Wittke; verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat de melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt Witke tot een derde der kosten en aanlegger tot de overige tweederde;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de correctionele rechtbank te Antwerpen; zetelende in hoger beroep.

HOF VAN CASSATIE

2de Kamer. — 8 juli 1957.

Voorzitter: M. Giroul.
Raadsheer-verslaggever: M. Vroonen.
Advocaat-generaal: M. Mahaux.

1. Wegverkeer. — Verplichting van de tot voorrang gerechtigde bestuurder.

2. Schade. — Raming van de door de weduwe van het slachtoffer geleden schade. — Rekening moet niet worden gehouden met het door haar genoten pensioen.

1. De tot voorrang gerechtigde bestuurder is deswege niet ontslagen van de verplichting de voorzichtigheidsmaatregelen te nemen, die de omstandigheden vergen om een botsing te voorkomen, onder meer de wetsbepalingen na te komen betreffende de snelheid, de op de rijbaan in te nemen plaats en de manier, waarop een verandering van richting behoort te worden uitgevoerd.

2. Bij de raming van de schade, welke de weduwe van

het slachtoffer lijdt door het overlijden van haar man, behoeft geen rekening te worden gehouden met het door haar genoten pensioen, dat overeenstemt met op het loon van de man afgehouden bedragen.

Het aan de weduwe toekomende pensioen en de door de verantwoordelijke veroorzaker van de schade verschuldigde vergoeding hebben niet alleen een verschillende oorzaak, aan de ene kant de overeenkomst en aan de andere kant de onrechtmatige daad, doch tevens een verschillend voorwerp.

Thonon, Falque, N.M.B.S. t./ Galoppin, Schneider en Galoppin t./ Falque en Thonon.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 november 1956 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

I. Over de voorziening, door Falque André als beklagde ingesteld :

Over het middel, schending van de artikelen 15 en 16-4 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, 418 en 419 van het strafwetboek, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de helft van de zo strafrechtelijke als burgerlijke verantwoordelijkheid voor het ongeval ten laste van aanlegger gelegd heeft om de reden dat, ofschoon hij ten opzichte van verweerder Galoppin verkeersvoorrang genoot, hij bij een hoge en gevaarlijke snelheid gereden had en niet regelmatig gezwenkt had, dan wanneer het recht dat de weggebruiker met verkeersvoorrang geniet een absoluut recht is, dat onafhankelijk is van de al dan niet regelmatige manier waarop hij rijdt, dan wanneer het feit dat aanlegger links en bij een te hoge snelheid gereden en onregelmatig gezwenkt heeft, ofschoon op zichzelf een inbreuk uitmakend, niet kon leiden tot een splitsing van de verantwoordelijkheid dan indien bewezen was dat degene die verkeersvoorrang verschuldigd was, ter zake verweerder Galoppin, bij het naderen van het kruispunt aanlegger niet had kunnen zien en zich geen rekenschap had kunnen geven van zijn positie en van zijn onregelmatige manoeuvre, en dan wanneer integendeel uit de redenen van de bestreden beslissing blijkt dat verweerder op het moment toen hij het kruispunt naderde aanlegger gezien had die rechts van hem kwam uitgereden; waaruit volgt dat de rechters over de grond het bestaan van een verband van noodzakelijke causaliteit tussen de aanlegger verweten feiten en de veroorzaakte schade niet bewezen en zijn veroordeling niet wettelijk verantwoord hebben ;

Overwegende dat de bestuurder die verkeersvoorrang geniet deswege niet ontslagen is van de verplichting de voorzichtigheidsmaatregelen te nemen welke de omstandigheden vergen om een botsing te voorkomen, onder meer de wetsbepalingen betreffende de snelheid, de op de rijbaan in te nemen plaats, de manier waarop een richtingverandering behoort te worden uitgevoerd na te komen;

Overwegende dat het bestreden arrest soeverein vaststelt dat de plaatsgesteldheid en de weersomstandigheden een bijzonder grote voorzichtigheid en een strikt inacht nemen van de verkeersregelen vergden; dat beklagde Falque bij een hoge en gevaarlijke snelheid heeft gereden toen hij het kruispunt naderde waarop het ongeval heeft plaats gegrepen; dat hij links reed en niet reglementair gezwenkt heeft,

Dat het hieruit logisch afgeleid heeft dat aanlegger niet de voorzichtigheidsmaatregelen genomen heeft welke de omstandigheden vergden om de botsing te vermijden;

Overwegende dat het arrest door een soevereine beoordeling vastgesteld heeft dat aanlegger, door links te rijden en na te laten reglementair te zwenken, voor verweerder een vermindering van het zicht veroorzaakt had en geacht heeft dat de fouten van eerstgenoemde oorzaak waren geweest van het remmen door verweerder, wat de oorsprong van de botsing geweest is;

Dat het aldus wettelijk zijn beslissing gerechtvaardigd heeft ten aanzien van aanleggers verkeersvoorzorg, en het bestaan van een verband van causaliteit tussen de aanlegger verweten feiten en de veroorzaakte schade bewezen heeft;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Overwegende, in zover de voorziening gericht is tegen de over de publieke vordering gewezen beslissing, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen nageleefd zijn en dat de beslissing wettelijk is;

II. *Over de voorziening, door Thonon, weduwe Falque, en door Falque André als burgerlijke partij ingesteld :*

a) *tegen Galoppin :*

Over het middel, schending van de artikelen 1121, 1165, 1319, 1320, 1382 en 1383 van het Burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, om het stoffelijk na-deel te ramen dat voor aanleggers uit de dood van Albert Falque voortgevloeid is, overwogen heeft dat zijn weduwe een pensioen genoot, gestort door de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, werkgever van voornoemde Albert Falque, en dat deze som derhalve diende afgetrokken te worden van het cijfer dat als grondslag diende voor de berekening van het vergoedingskapitaal,

dan wanneer bewust pensioen niet het karakter had van een vergoeding bestemd tot het herstellen van de ondergane schade, doch de uitvoering opleverde van de bepalingen der statuten en overeenkomsten waardoor het slachtoffer met zijn werkgever verbonden was, dan wanneer de verbintenissen van de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen en de verplichtingen van degene die de schadeveroorzakende daad begaan had in oorzaak en voorwerp essentieel van elkaar verschillen, en dan wanneer verweerder Galoppin niet vermocht de gevolgen in te roepen van een contract waarbij hij geen partij was geweest en dat geen stipulatie te zijnen behoeve inhield, waaruit volgt dat het arrest miskend heeft het recht van aanleggers vergoeding te bekomen van het ondergaan nadeel en de daarmede gepaard gaande verplichting van de veroorzaker van de schade hare gevolgen te vergoeden;

Overwegende dat het bestreden arrest aanleggers een globale vergoeding toekent;

Overwegende dat, bij het ramen van de schade welke een weduwe door het overlijden van haar man veroorzaakt is, er geen rekening behoeft te worden gehouden met het pensioen dat die weduwe geniet en dat overeenstemt met op het loon van de man afgehouden sommen;

Dat het aan de weduwe toekomend pensioen en de vergoeding welke de verantwoordelijke veroorzaker

van de schade verschuldigd is niet enkel een verschillende oorzaak, enerzijde de overeenkomst en anderzijds een inbreuk, doch tevens een verschillend voorwerp hebben;

Dat het bestreden arrest, door van de vergoeding het bedrag af te trekken van het pensioen dat aan de weduwe gestort wordt door de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

b) *tegen Schneider :*

Overwegende dat aanleggers geen bijzonder middel doen gelden;

III. *Over de voorziening, ingesteld door de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, burgerlijke partij tegen Galoppin en Schneider :*

Overwegende dat aanlegster geen middel doet gelden;

IV. *Over de voorziening, door Galoppin als beklagde ingesteld :*

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

V. *Over de voorziening, door Galoppin als burgerlijke partij tegen Falque André ingesteld :*

Overwegende dat aanlegger geen middel doet gelden;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest doch enkel in zover het, over de burgerlijke vordering van de litisconsoorten Falque beslissend, het aan aanlegster Thonin, weduwe Falque, gestort jaarlijks pensioen aftrekt van de vergoeding tot welker betaling aan voormelde aanlegster en aan aanlegger Falque André verweerder Galoppin veroordeeld is;

Verwerpt de voorzieningen voor het overige;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt Galoppin tot de kosten van de voorzieningen van aanleggers Thonon, weduwe Falque, en Falque André, als burgerlijke partijen, en tot de kosten van zijn eigen voorziening; veroordeelt aanleggers Thonon, weduwe Falque, en Falque André tot de kosten van hun voorziening tegen Schneider; veroordeelt Falque André tot de kosten van zijn voorziening, als beklagde, tegen Galoppin; veroordeelt de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen tot de kosten van haar voorziening;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer — 3 november 1958

Voorzitter: M. Hodüm.

M.M. Mechelynck-Masson en Huyghebaert.

Raadsheren:

Advocaat-generaal: M. van den Branden de Reeth.

Advocaat: Mr. Arts.

Burgerlijke rechtsvordering. — Procesvoering door tussenpersoon in se niet ongeoorloofd.

De aanstelling van een lasthebber, die zijn naam leent om een vordering in te stellen, is alleen ongeoorloofd, indien zij strekt tot benadeling van de rechter van de wederpartij of tot wetsontduiking. Een verbod om door tussenpersoon te pleiten is door geen enkele wetsbepaling voorzien en raakt de openbare niet.

Cons. Servais t./ Rogister.

Gezien het verstekvonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen in dato 5 juni 1957 aan appellanten betekend bij exploit d.d. 27 augustus 1957;

Gezien de akte van beroep d.d. 31 oktober 1957;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat appellanten de nietigheid der inleidende afvaardiging inroepen, steunende op de rechtspreuk luidens de welke niemand door tussenpersoon mag pleiten;

Overwegende dat geïntimeerde in rechte is opgetreden handelend zowel in eigen naam als voor rekening van zijn medeërvan in de nalatenschap van wijlen Dame Brixy; — dat hij daartoe gemachtigd werd krachtens algemene volmacht ingelast in een onderhandse akte van deling der nalatenschap d.d. 30 september 1955;

Overwegende dat de aanstelling van een lasthebber die zijn naam leent om een eis in te stellen niet ongeoorloofd is, tenzij bedoelde aanstelling nadelig zou zijn voor de rechten van de tegenpartij of een wetsontduiking zou verbergen, omstandigheid waarop appellanten niet wijzen (Cass. 21 oktober 1948; J.P.A. Pasicrisie 1948-I-585); dat het verbod door tussenpersoon te pleiten immers door geen enkele wetsbepaling wordt voorzien en de openbare orde niet aanbelangt;

Overwegende ten overvloede dat om termijnverlenging te bekomen appellanten aan dit middel van onontvankelijkheid verzaakt hebben, zoals blijkt uit de besprekingen tussen de raadsliden en uit de briefwisseling tussen partijen en advocaten (dewelke briefwisseling met toelating van de Heer Stafhouder der Balie van Antwerpen aan het Hof mag voorgelegd worden); dat bedoelde besprekingen tot onderlinge akkoorden hebben geleid, welke van wege beide partijen begin van uitvoering hebben verkregen, en welke slechts hun volledig uitwerkkel hebben gemist door de tekortkomingen van appellanten;

Overwegende dat na uitspraak van het bestreden vonnis, het verschuldigde saldo herleid werd tot een bedrag groot 82.500 frank, hetwelk niet wordt betwist evenmin als de conventionele intresten aan 3,5 % sedert 10 juni 1956;

Om deze redenen,

Gehoord ter openbare terechtzitting het eensluidend advies van de Heer Advocaat generaal Baron van den Branden de Reeth,

Gelet op artikel 24 det wet van 15 juni 1935,

Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond, dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis met de enkele wijziging dat het verschuldigde saldobedrag herleid wordt van 92.500 fr. tot 82.500 fr.;

Veroordeelt appellanten tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer — 27 november 1957

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren:

M.M. Verougstraete en Lefevere de ten Hove.

Advocaat-generaal: M. de Hoon.

Advocaten: Mrs. Van Mechelen en Maillet.

Vrij handelsvertegenwoordiger. — Onmiddellijke opzegging van een voor onbepaalde tijd aangegane industrieverhuring. — Verplichting tot schadevergoeding deswege.

Een industrieverhuring van onbepaalde duur mag eenzijdig worden opgezegd, doch een schadevergoeding is verschuldigd, wanneer geen gewichtige reden tot verbreking bestond en geen opzeggingstermijn is in acht genomen.

Die schadevergoeding dient niet te worden bepaald op grond van art. 1794 B.W., dat slechts toepasselijk is op ondernemingen van een bepaalde duur of met een veronderstelde opzeggingstermijn, waarvan de duur afhangt van verschillende omstandigheden.

Carette t./ Duyver.

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis, gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas de 24 januari 1956;

Overwegende dat de aan appellant krachtens de kwestieuze overeenkomst toegezegde bedrijvigheid deze was van een vrij handelsvertegenwoordiger, belast met het opzoeken van cliënten en de opname van aan geïntimeerde over te maken bestellingen; dat deze overeenkomst geen mandaat uitmaakte — vermits appellant de macht niet verkregen had zelf contracten in naam van geïntimeerde af te sluiten — doch eenvoudig een industrieverhuring, zoals trouwens gemeenlijk voor de onafhankelijke handelsvertegenwoordigers het geval is;

Overwegende dat de eerste rechter terecht en om oordeelkundige beschouwingen welke door het Hof worden bijgetreden, aangenomen heeft dat deze overeenkomst gesloten werd voor een onbepaalde duur;

dat weliswaar, in aanvulling van de oorspronkelijke overeenkomst dd. 4-6 juni 1955, geïntimeerde aan appellant een bijkomende vaste vergoeding van 1.000 frank per maand gedurende de eerste twaalf maanden beloofd heeft (brief van 28 juni 1955), waaruit blijkt dat de partijen betrekkingen van meer dan één jaar in het vooruitzicht hadden; maar dat uit deze omstandigheid niet blijkt dat partijen de verbintenis hebben aangegaan de vertegenwoordiging voor deze bepaalde termijn in stand te houden;

Overwegende dat de industrieverhuring met onbepaalde duur eenzijdig mag opgezegd worden; dat zulks het gemeen recht uitmaakt van de contracten met onbepaalde duur, zoals af te leiden is uit een aantal wetsbepalingen die deze algemene regel in bijzondere gevallen toepassen (De Page II n° 763);

Overwegende dat het iets anders is eenzijdig opzegbaar te zijn, en opzegbaar te zijn zonder vergoeding,

wanneer geen bekenbare reden tot verbreking voorhanden is en geen voorbericht werd geëerbiedigd; dat de overeenkomsten tot al de gevolgen verbinden die door de billijkheid en het gebruik aan de verbintenis worden toegekend (art. 1135); dat thans, vooral sedert dat de rechtspraak de autonome handelsagenten in principe niet als mandatarissen maar als industrieverhuurders is gaan beschouwen, schier algemeen wordt aangenomen dat de vrije handelsvertegenwoordiger met wie zonder bepaalde duur werd gecontracteerd, niet zonder een aanneembare reden onverhoeds mag afgebroken worden, op straf van schadevergoeding (Gent 25 mei 1928, J.C.F. 1929, n° 4974, P.P. 1930, 110; Gent 15 oktober 1949, Pas, 1949, II, 92, Gent 17 januari 1956, Pas. 1957, II, 33; Vgl. De Page II, n° 763 A; Fredericq I n° 214; Paris, 4° ch., 31 jan. 1953, J.T. 1953, p. 323); dat deze oplossing trouwens de enige is die met de billijkheid strookt in al de gevallen waarin de handelsvertegenwoordiger sedert lange tijd zijn bedrijvigheid ten dienste van een enkele firma gesteld heeft, en door zijn inspanningen een cliënteel aan de firma heeft verworven;

Overwegende dat de eerste rechter in afdoende beschouwingen heeft aangetoond dat de bruuske verbreking door geïntimeerde van de kwestieuze overeenkomst door geen ernstige reden gewettigd was;

Overwegende dat de schadevergoeding, waarvan boven sprake, niet bepaald dient te worden op grond van artikel 1794 B.W. — dat slechts toepasselijk is op ondernemingen met bepaalde duur of bepaald voorwerp — doch volgens billijkheid en gebruik, in verhouding met een veronderstelde vooropzegtermijn, waarvan de duur afhangt van verscheidene omstandigheden zoals het bijgevoegd of «full time» karakter van de vertegenwoordiging de duur van de handelsbetrekkingen tussen partijen, de kosten door de handelsvertegenwoordiger uitgegeven, de door hem gedane inspanningen, de cliënteel door hem voor de fabrikant verworven, enz.

Overwegende dat in het voorhanden geval, waar de overeenkomst slechts enkele weken in voege is geweest, en waar de kwestieuze vertegenwoordiging voor appellant slechts een bijgevoegde werkzaamheid uitmiek, een vergoeding beantwoordend aan de winsten gedurende een maand in billijkheid voldoende voorkomt;

Overwegende dat de winsten die voor appellant normaal uit één maand activiteit zouden gesproken zijn moeilijk kunnen bepaald worden, daar het om een seizoenartikel gaat en de activiteit van appellant pas begonnen was toen de overeenkomst werd verbroken; dat kenschetsend is dat toen partijen met elkaar onderhandelden, geïntimeerde aan appellant een vrij lonende activiteit voorspiegelde, terwijl laatstgenoemde beweerde wegens de misnoegdheid van de cliënteel niet op renderende wijze te kunnen werken; dat de partijen thans juist omgekeerde stellingen voorhouden; dat de waarheid vermoedelijk «in medio» ligt en dat het redelijk voorkomt de vergoeding beantwoordend aan één maand vooropzeg tijdens het verkoopseizoen te bepalen op 5.000 fr. (commissie) + 1.000 fr. (vaste vergoeding), waaraan te voegen 888 fr. voor kosten van waardeloos geworden druksels, samen 6.888 fr., ongeminderd de som van 1.000 fr. wegens vaste vergoeding van de begonnen maand werkzaamheid van af 28 juni 1955;

Overwegende dat uit de briefwisseling blijkt dat geïntimeerde aan zijn cliënteel van textielhandelaars (die ook de gewone cliënteel van appellant is) ge-

schreven had om appellant als zijn vertegenwoordiger voor te stellen; dat enkele dagen daarop, de bruuske en onverantwoorde verbreking van het agentuurcontract zeker van aard geweest is de reputatie van appellant bij voormelde cliënteel te schenden; dat deze morele gevolgen nochtans niet overdreven mogen worden en dat ze billijk zullen vergoed worden door toekenning van een vergoeding van 5.000 fr.;

Overwegende dat geïntimeerde zich vergist waar hij beweert dat appellant geen voorbehoud gemaakt heeft toen hij hem de stalencollectie terugbezorgde; dat juist het tegenovergestelde waar is;

Overwegende dat appellant terecht voorhoudt dat waar de verbreking van de overeenkomst een voldongen feit was, hij ontvankelijk is schadevergoeding te eisen zonder vooreerst de verbreking van de overeenkomst in rechte te vorderen; dat dit punt echter door geïntimeerde nooit betwist werd, en dat de verwijten die appellant nopens deze kwestie tegen het eerste vonnis formuleert zonder belang zijn, vermits zijn vordering bij dit vonnis ontvankelijk werd verklaard;

Om die redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

alle andere besluiten als ongegrond verwerpend,

Verklaart het beroep gegrond en het tegenberoep ongegrond,

Doet het bestreden vonnis te niet;

Veroordeelt geïntimeerde om aan appellant ten titel van schadeloosstelling te betalen de som van 6.888 fr. + 5.000 fr. = 11.888 fr. ongeminderd de som van duizend frank — voor zoveel ze niet vrijwillig betaald werd — wegens vaste vergoeding voor de op 28 juni 1955 begonnen maand werkzaamheid;

Veroordeelt geïntimeerde tot de gerechtelijke interest en tot de 4/5 van de kosten van beide aanleggen;

Veroordeelt appellant tot het overige vijfde van deze kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer — 14 juni 1958

Voorzitter: M. Vanden Abeele

Raadsheren: M.M. Moeneclaeys en Lefebvre.

Advocaat-generaal: M. Bonte.

Strafvordering. — Onopzettelijk veroorzaken in het buitenland van de dood van een Belg en van lichamelijk letsel aan vreemdelingen door één ondeelbaar wanbedrijf (éénzelfde verkeersongeval). — Bevoegdheid van de Belgische rechter.

Wanneer één zelfde feit inbreuken oplevert van verschillende aard, kan de strafvordering niet worden gesplitst; de strafrechter, die bevoegd is kennis te nemen van de inbreuk, zoals zij omschreven is in de telastelegging, die tot het opleggen van de zwaarste straf kan leiden, is eveneens bevoegd kennis te nemen van ditzelfde feit, anders omschreven. De omstandigheid, dat de telastelegging B, zijnde het onopzettelijk veroorzaken van lichamelijk letsel aan vreemdelingen, niet voorzien is door de wet van 17 april 1878 als vallende onder de bevoegdheid van de Belgische rechtsmachts is op zichzelf genomen wegens de ondeelbaarheid niet voldoende om die inbreuk aan hun kennisneming te onttrekken.

Duda t./ Mertens.

Overwegende dat de verdachte en het openbaar ministerie tijdig en op geldige wijze beroep ingesteld hebben;

Overwegende dat verdachte terechtstaat om op 28 Juli 1956 te Haan (Duitse Bondsrepubliek) een verkeersongeval te hebben veroorzaakt waarbij zijn echtgenote Dekeyser Joanna gedood werd en de echtgenoten Duda, van vreemde nationaliteit, verwondingen opliepen;

Overwegende dat verdachte opwerpt dat, indien luidens art. 7 van de wet van 17 april 1878, de Belgische rechtsmachten bevoegd zijn om te kennen van misdaden en wanbedrijven gepleegd in het buitenland door een Belg tegen een Belg, art. 8 van bedoelde wet, wanneer het gaat om misdaden en wanbedrijven gepleegd in het buitenland door een Belg tegen een vreemdeling, die bevoegdheid beperkt hetzij tot de misdaden en wanbedrijven voorzien door de uitleveringswet, hetzij tot een van de wanbedrijven voorzien door art. 426 § 1, 427, 428, 429 en 430 van het Strafwetboek, wat in casu niet het geval is;

Overwegende dat de ter zake omschreven betichtingen sub. A en B aan dezelfde fout te wijten zijn; dat waar één zelfde feit inbreuken uitmaakt van verschillende aard, de publieke vordering niet kan worden gesplitst; dat de strafrechtsmacht die bevoegd is om te kennen van de inbreuk, zoals deze omschreven is in de betichting die tot het opleggen van de zwaarste straf kan leiden, eveneens bevoegd is om te kennen van dit zelfde feit anders omschreven;

Overwegende dat de omstandigheid van betichting B, zijnde onvrijwillige verwondingen veroorzaakt aan de echtgenoten Duda, van vreemde nationaliteit, niet voorzien is door de wet van 17 april 1878, als vallende in de bevoegdheid van de Belgische rechtsmachten, op zich zelf genomen niet voldoende is, ter wille der ondeelbaarheid, om die inbreuk aan hun kennis te onttrekken;

Overwegende inderdaad, dat zoals onderlijnd in het verslag van de Commissie tot herziening van het Wetboek van Strafvordering, verslaggever Nypels — Parl. Doc. 1876-1877 n° 70 bl. 23, de bevoegdheid der Belgische rechtsmachten, op dit punt, slechts beperkt werd wegens het feit dat wanneer het slachtoffer van een misdaad of wanbedrijf een vreemdeling is, de Belgische Staat er zoveel geen belang bij heeft vervolgingen te zien inspannen alsof het slachtoffer een Belg ware; dat dit belang zelf totaal verdwijnt wanneer, ter wille van het gering karakter der inbreuk, de tegenwoordigheid van de dader in België niet aanstootgevend is; dat gezegd verslag o.a. als voorbeeld citeert, onvrijwillige dood of verwondingen;

Overwegende dat hieruit dient afgeleid dat gezegde beperking der bevoegdheid niet opweegt tegen de noodzakelijkheid de ondeelbare betichtingen A en B samen te beoordelen, daar ze dezelfde feitelijke bestanddelen bevatten, namelijk het gebrek aan vooruitzicht en voorzorg, waarvan in casu zowel de dood van Dekeyser Joanna als de verwondingen opgelopen door de echtgenoten Duda, het gevolg zijn;

Overwegende dat de rechtsmacht van wijzen door de rechtstreekse dagvaarding van het openbaar ministerie regelmatig kennis kreeg van deze feiten, d.w.z. de gepleegde onvoorzichtigheid en niet alleen het recht maar ook de plicht heeft alle bestanddelen en omstandigheden ervan te weerhouden en te beoordelen in verband met de strafwet om alsdan aan die feiten hun wettelijk karakter te geven;

Overwegende eindelijk dat de feiten die het voorwerp uitmaken van onderhavige vervolgingen aan de

Belgische overheid officieel aangegeven werden door de overheid van het land waar ze zich voordeden, zodat ze er thans niet vervolgd werden;

Ten gronde :

Overwegende dat alle getuigen het eens zijn, de burgerlijke partijen inbegrepen, om te verklaren dat verdachte op het ogenblik van het ongeval langzaam en voorzichtig reed; dat zekere getuigen de ontwikkelde snelheid op 30 km. per uur schatten;

Overwegende dat de verklaring van getuige Pichaczek, schoonzoon der burgerlijke partijen, de uitleg van verdachte omtrent de oorzaak van het ongeval bevestigt, waar deze aanstipt dat een tegenligger uit de bocht aangereden kwam, hem de weg afsneed en verplichtte een bruusk ontwijkingsmanoeuvre naar rechts uit te voeren met het noodlottig gevolg dat zijn wagen omkantelde;

Overwegende dat de besluiten van het verslag opgesteld door de deskundige Ingénieur Busche daartegen niet opwegen; dat inderdaad gezegd verslag steunt op een schets opgesteld door de plaatselijke autoriteiten, schets waarover de deskundige zich als volgt uitdrukt : « ... De schets is in haar geheel van tekening en schikking zeer ongelukkig te noemen. De bijzonderste maten voor de sporen ontbreken... »;

Overwegende verder dat de overwegingen van de deskundige slechts op gissingen berusten die onmogelijk door het Hof kunnen nagegaan worden; eindelijk dat ze formeel tegengesproken worden door de terzake afgelegde verklaringen, derwijze dat dient aangenomen dat het ongeval enkel te wijten is aan de onvoorzienbare fout van de tegenligger;

Overwegende dat waar geen misdrijf in hoofde van verdachte is bewezen, de vordering van de burgerlijke partijen niet tot de bevoegdheid van de strafrechter behoort.

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak.

Gelet op art. 7 en 8 der Wet van 17 april 1878, art. 191 en 211 van het Wetboek van Strafvordering en art. 24 der Wet van 15 juni 1935, al deze wetsbepalingen zijn door de heer voorzitter op deze terechtzitting aangeduid;

Ontvangt de beroepen en erover beslissend, alle verdere of strijdige besluiten van de hand wijzend als zijnde ongegrond;

Zegt voor recht dat de eerste rechter bevoegd was om te kennen van betichting B, betichtingen A en B ondeelbaar zijnde daar er eenheid van misdrijf bestaat;

Ten gronde : *Op strafrechtelijk gebied :*

Doet het bestreden vonnis te niet waar het verdachte verwijst uit hoofde der betichtingen A en B samen;

Opnieuw wijzende dienaangaande :

Ontslaat van het vervolg zonder kosten;

Laat de kosten van beide instantiën aan de zijde van het openbaar ministerie ten laste van de Staat.

Op burgerlijk gebied :

Doet insgelijks het bestreden vonnis te niet en opnieuw wijzend :

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de vordering der burgerlijke partijen,

Verstaat dat de burgerlijke partijen hun eigen kosten van beide aanleggen zullen dragen.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

3 december 1955

Voorzitter : M. Elens.

Raadsheren : M.M. Goffinet en Van Hamont
Advocaat : Mrs Aerts, Knapen, Mastreit en Schiepers.

Testament. — Bij notaris in bewaring gegeven eigenhandig testament.

Uit gewichtige, nauwkeurige en met elkander in overeenstemming zijnde vermoedens blijkt, dat de verklaring van de notaris omtrent het feit van de teruggave van het testament niet met de waarheid strookt.

Hieruit volgt, dat moet worden aangenomen, dat bedoeld testament ten kantore van de notaris is verloren gegaan.

Het verloren zijn gegaan van een testament levert een geval van overmacht of toeval op, dat aan de belanghebbenden toelaat het bestaan en de inhoud van het door hen beweerde testament te bewijzen.

Bewijs geleverd door een ten kantore van de notaris getijpt afschrift van het testament.

Frister en Didy t/Cons. Vrancken en Hermans

Gelet op het beroep regelmatig ingediend door Henriette Frister en Josephine Didy, tegen een vonnis van de burgerlijke Rechtbank zetelende te Tongeren in dato zeventien december 1900 vier en vijftig;

Overwegende dat voormelde appellanten — die meer dan vijf en twintig jaar in dienst geweest zijn, zonder loon, bij Pastoor Houbrechts te As en te Hex — beweren dat een eigenhandig geschreven testament, door wijlen voormelde pastoor bestaan heeft en dat dit testament legaten ten hunner voordele inhield benevens andere legaten ten voordele van de geïntimeerden;

Dat zij ook beweren dat dit testament gedeponereerd werd bij Notaris de Schaetzen te Tongeren en bij deze verloren geraakte;

Dat zij toelating tot getuigenverhoor bekomen hebben om de nodige bewijzen bij te brengen.

Betreffende de wrakingen.

Overwegende dat appellanten zich niet verzetten tegen de wraking van de twaalfde, dertiende en veertiende getuige, wraking reeds door de eerste Rechter toegestaan;

Overwegende dat eerste Rechter de wraking ingediend tegen eerste getuige (Polus) en tegen de vierde getuige (Lepinoon echtgenote Polus) met recht en reden niet aangenomen heeft;

Dat Polus — weliswaar — in het beweerd testament niet alleen zou aangesteld zijn als testament uitvoerder maar ook als algemeen legataris;

Dat dienvolgens — theoretisch ten minste — door deze laatste aanstelling Polus geroepen zou zijn om te erven van al hetgeen tussen de goederen van Pastoor Houbrecht niet zou toebedeeld worden, om welke reden ook, aan de particuliere legatarissen;

Maar dat, hier ter zake in feite genoegzaam blijkt, in tegenstrijd met de besluiten van geïntimeerden desaan gaande, dat Polus nooit enig voordeel zou putten uit zijn aanstelling als algemeen legataris;

Dat hij aldus voorkomt als zijnde slechts in schijn een algemeen legataris, maar in werkelijkheid volgens de wil van de erflater een eenvoudige testamentuitvoerder;

Dat bij testament Polus niet wraakbaar is en Lepincon ook niet om dezelfde redenen;

Overwegende — wat betreft getuigen Claessen Godfried en Claessen Anna — dat de besluiten van geïntimeerden niet laten blijken welk belang deze beide personen zouden hebben in het bestaan, of niet bestaan van het beweerd testament; dat eerste Rechter met reden deze twee personen niet wraakbaar heeft verklaard;

Grond der zaak :

Overwegende dat uit de verklaringen afgelegd door de zevende getuige, Notaris de Schaetzen op het getuigenverhoor blijkt dat :

1° In de zomer van het jaar 1900 acht en veertig, Pastoor Houbrechts van Hex hem in bewaring heeft toevertrouwd een regelmatig opgesteld eigenhandig testament, geschreven, gedateerd en ondertekend door de hand van gezegde Pastoor — dit testament werd opgesteld in 1900 drie en veertig en gevolgd door een klein bijvoegsel dagtekenende van 1900 acht en veertig, ook geschreven, gedateerd en ondertekend door Pastoor Houbrechts;

2° Enige maanden later kwam een der appellanten — daartoe gemandateerd door Pastoor Houbrechts — hem een afschrift van voormeld testament vragen; — dit afschrift werd onmiddellijk in de studie getypt op het origineel en afgegeven aan voormelde appellante;

3° Einde 1900 acht en veertig of begin 1900 negen en veertig, in ieder geval vóór een januari 1900 vijftig heeft de erflater zich alleen ter studie van Notaris de Schaetzen aangeboden en heeft dan, zonder enige reden aan te geven, zijn testament terug gevraagd. Het testament werd dan ook onmiddellijk aan de erflater teruggegeven door Notaris de Schaetzen;

4° Na de dood van de erflater hebben de appellanten zich ter studie van de getuige begeben en aan deze gevraagd of hij in het bezit was van het kwestieuze testament.

5° Na gecontroleerd te hebben in de kast waar hij de gedeponereerde testamenten plaatst, heeft getuige aan de appellanten gezegd dat er geen testament van Pastoor Houbrechts voorhanden was.

Hij heeft hun niet gezegd dat hij het testament teruggegeven had.

Hij meende dat hij zulks aan de belanghebbenden niet moest zeggen.

6° Hij heeft wat lang gewacht om aan de raadsman van de appellanten te antwoorden. — Hij meende dat deze wel zou geweten hebben dat het testament niet bij hem was, gezien het antwoord dat hij aan appellanten gegeven had. Later heeft hij toch aan de raadsman laten kennen dat hij geen testament meer had — maar hij heeft hem niet gezegd of geschreven dat het testament teruggehaald was.

7° Te Hasselt, bij de heer Polus bekend getuige dat het mogelijk is dat hij in bijzijn van de appellanten zou gezegd hebben — uit beleefdheid — dat hij nog naar het testament moest zoeken.

Getuige beweert dat hij hierdoor niet te kennen heeft gegeven dat het testament nog bij hem kon zijn.

Getuige neemt aan dat op zekere vraag van Polus, hij zou geantwoord hebben « c'est une chose grave ou très grave de perdre un testament »;

Overwegende dat de bovenstaande verklaringen alreeds bewijzen :

a) dat het waar is, zoals appellanten het beweren, dat Pastoor Houbrechts een eigenhandig testament

opgesteld heeft, volgens de wet, regelmatig wat betreft geschrift, datum en ondertekening, en dat hij dit testament aan Notaris de Schaetzen in bewaring gaf;

b) dat de termen van dit testament (en van het bijvoegsel van 1900 acht en veertig) volledig en stipt weer aan de dag kunnen gebracht worden bij middel van de copij van het testament in de studie van Notaris de Schaetzen gemaakt op aanvraag van de middel, de data van het testament en van het bij-erflater en door deze bewaard, dat door hetzelfde voegsel zullen schijnen;

Overwegende dat uit andere verklaringen in het getuigenverhoor (in deze niet begrepen de getuigenissen van twaalfde, dertiende en veertiende getuige) spruit dat Pastoor Houbrechts nooit de minste opmerking deed betreffende deze copij;

Overwegende dat het gans niet te beseffen en aan te nemen is dat getuige de Schaetzen, Notaris, het belangrijk feit van de teruggave van het testament zou verzwegen hebben gedurende meer dan twee jaar en het slechts zou kenbaar gemaakt hebben, spijs de vragen van belanghebbende, de zeven en twintigste oktober 1900 drie en vijftig op een getuigenverhoor; — appellanten hadden nochtans groot belang dit te vernemen vanaf de dood van de erflater zij het maar om over te gaan tot de nauwkeurige opzoekingen en in het huis van de Pastoor;

Overwegende dat de verklaringen van Notaris de Schaetzen moeten aangevuld worden door deze van getuige Polus tegen dewelke geen enkele verdenking oprijst; Dat getuige Polus verklaart dat hij kort na het afsterven van de erflater hij zich begeven heeft naar de studie van de Notaris de Schaetzen en dat deze op zijn vragen geantwoord heeft dat hij het testament niet vond maar dat hij het wel zou terug vinden vermits bij hem noch brand noch diefstal was geweest;

Dat Polus en getuige Lepincon ook te kennen geven dat wanneer de Notaris bij hem in Hasselt geweest is, deze Notaris hem gevraagd had wat geduld te hebben want dat het voor hem een ernstige zaak was dit testament niet terug te vinden;

Dat Polus nog bijvoegt dat later, op zijn verscheidene opbellen, de notaris steeds antwoordde dat hij het testament nog niet terug gevonden had;

Overwegende dat indien het waar zoude geweest zijn dat het testament aan de erflater door de Notaris teruggegeven werd — het volstrekt niet te begrijpen is — omdat daartoe geen redenen bestonden zelfs niet «van beleefdheid» — dat gezegde Notaris zou, zoals de verklaringen van hemzelve en van Polus het bewijzen, geveinsd hebben dat hij opzoekingen bij hem deed naar een testament dat hij wist niet meer in zijn huis aanwezig te zijn;

Overwegende dat getuige Pater Bauwmans — die meerdere bezoeken aan de erflater heeft gedaan in zijn laatste jaren, en die als intiem met deze laatste voorkomt — laat weten dat tijdens de Paasvacantie 1900 en vijftig en ook in september van hetzelfde jaar, de erflater hem nog gezegd heeft dat het testament bij Notaris de Schaetzen neergelegd stond — dat deze bewering van getuige Bauwmans in tegenstelling moet gebracht worden met de reeds aangehaalde verklaring van getuige de Schaetzen die beweerde dat het testament reeds terug gegeven geweest was einde 1900 acht en veertig, of in begin 1900 negen en veertig en in alle geval voor een januari 1900 en vijftig.

Overwegende dat in strijd met de bewering dat Pastoor Houbrechts, zonder bijstand en alleen het

huis en de studie van Notaris de Schaetzen zou binnen geraakt zijn, doctor Colemont van Maaseik een attest afgeleverd heeft waaruit zou kunnen spruiten dat sedert een en twintig april 1900 acht en veertig, om reden van bloedaandrag, de erflater onbekwaam was te gaan of zich te bewegen zonder hulp van een derde persoon, en dit tot aan zijn dood;

Overwegende dat uit al de voorstaande gegevens spruit dat zware, overeenstemmende en preciese vermoedens bestaan om aan te nemen dat de verklaring van Notaris de Schaetzen betreffende het feit van de teruggave van het testament aan de erflater niet met de waarheid strookt;

Waaruit volgt dat dient aangenomen dat het kwestieuze testament verloren geraakt is in de studie van de Notaris de Schaetzen, die in het begin wel waarlijk achter dit testament zal gezocht hebben, zoals hij verklaarde, maar die zich later waarschijnlijk zal ingebeeld hebben dat vermits hij het testament niet vond, dit slechts het gevolg kon zijn van een teruggave van het testament;

Overwegende dat het verloren gaan van het kwestieuze testament in de studie van Notaris de Schaetzen een geval van overmacht of van toeval (cas fortuit) daartelt dat appellanten toelaat het bestaan en de inhoud van het door hen beweerd testament te bewijzen;

Overwegende dat hierboven reeds vastgesteld werd dat het bestaan en de regelmatigheid van het testament van Pastoor Houbrechts bewezen zijn en dat de inhoud ervan te herstellen is door de copij ervan, die op het origineel werd getypeerd;

Overwegende dat de inhoud van het testament spruitende uit gezegde copij zal weergegeven worden in het onderstaand beschikkend gedeelte;

Overwegende dat ook uit de feitelijk heden der zaak spruit dat de erflater nooit geweten heeft dat zijn testament verloren was: wie zou het hem gezegd hebben? Dat overigens blijkt uit de verklaring van getuige Bouwmans dat de erflater immers dacht dat zijn testament in de studie van Notaris de Schaetzen bleef rusten;

Om deze redenen,

Het Hof, uitspraak doende in openbare zitting;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten afwijzende als ongegrond;

Bekrachtigt het bestreden vonnis wat betreft de beslissing over de wrakingen;

Het voormeld vonnis hervormende en teniet doende, wat betreft de grond;

Zegt voor recht dat appellanten bewezen hebben dat het door hen beweerd testament verloren geraakt is in de studie van Notaris de Schaetzen te Tongeren;

Zegt insgelijks voor recht dat appellanten bewezen hebben dat voormeld testament gans regelmatig was: geschreven, gedateerd en ondertekend door wijlen Pastoor Houbrechts;

Zegt ook voor recht dat volgens het bewijs door appellanten voorgebracht, voormeld testament alzo luidt: A.M.D.G. Ceci est mon testament:

art. I. A mon neveu Joseph Hermans, enfant de feue ma soeur Emma, ou à ses enfants je lègue:

1. — la nue propriété de tous mes biens immeubles, situés à Sluse sur Geer, exceptés ceux légués nominativement à ma nièce Yvonne, épouse Bouflette, ou à ses enfants;

2. — la nue propriété de ma part de la prairie «Achter Nieres» située à Hex, Hornewegerveld et

formant partie de la prairie d'une contenance de un hectare 59 ares 97 centiares, dont en grande partie, il est propriétaire.

art II. A ma nièce Yvonne Vrancken, épouse Boufflette ou à son fils je lègue la nue propriété de ma terre située à Slusse sur Geer au lieu dit « Minkar » A539, d'une superficie de trente quatre verges 30.

2. — A ma nièce Jeanne Vrancken, épouse Picar ou à ses enfants, je lègue la nue propriété de ma part des biens indivis provenant de la succession de mon frère Gustave son épouse et sa fille Maria.

3. — A mes trois nièces Yvonne, Jeanne et Irène Vrancken je lègue en nue propriété les biens provenant de la succession de mon frère Eduard : 1/4 à Yvonne, 1/4 à Jeanne, 2/4 à Irène Vrancken ou à leurs enfants;

4. — A mes deux neveux Vital et Achille Vrancken, je cède la nue propriété de ma prairie, dite Bellefroid, située à Hex le long du chemin vers Bommershoven et cela en proportion de 3/4 (trois quarts) à Vital et 1/4 (un quart) à Achille.

Art. III. Je lègue à la Fabrique d'Eglise à Asch, les propriétés que j'y pourrais posséder.

Art. IV. A mes (diverses) lees : deux diverses gouvernantes Josephine Didy et Henriette Frister, qui m'ont servi avec un dévouement remarquable déjà depuis plus de 25 ans et ce-la sans percevoir aucune rétribution si ce n'est leur entretien personnel, je lègue à elles deux, chacune pour la moitié ou après le décès d'une des deux à la survivante pour le tout, leur vie durant.

1. — L'usufruit de toutes mes propriétés à Sluse sur Geer et dont la nue propriété est légué à mon neveu Joseph Hermans, et à ma nièce Yvonne Vrancken, épouse Boufflette.

2. — L'usufruit de ma prairie (nommée Bellefroid) située à Hex et dont la nue propriété est léguée à mon neveu Vital Vrancken ou à ses enfants pour les trois quarts (3/4) et à mon neveu Achille Vrancken pour un quart (1/4).

3. — L'usufruit de ma part de deux terres que je possède à Horpmaal au lieu dit « De Witte steen » et provenant de la succession de mon frère Eduard;

4. — L'usufruit de toutes les parcelles de terre que je possède sous Hex, Vechmaal et Horpmaal et faisant partie pour 1/4 (un quart) des biens provenant de la succession de mes frères Eduard et Gustave et sont restés indivis;

Toutes ces propriétés indiqués sous les paragraphes précédents 1-2-3-4, grévées par les personnes qui jouissent de l'usufruit, ou par une personne indiquée par elles.

5. — Je lègue également à mes deux dévouées gouvernantes Josephine et Henriette la pleine propriété de tous mes biens meubles, argent, valeurs, mobiliers, habillement, vin, linge, etc. se trouvant dans ma demeure ou autre part.

Art. V. Les legs signalés dans ce testament sont faits sous les conditions suivantes :

1. Toutes les sommes dues par moi après mon décès seront payées par les héritiers légitimes de mes biens immeubles, une moitié par mon neveu Joseph Hermans, l'autre moitié par les enfants et petits enfants de ma sœur Marie, épouse Vrancken.

Ceux ci payeront aussi dans la même proportion, les frais de mon enterrement, et obsèques à Hex;

Ils feront aussi dire deux cents messes basses pour le repos de mon âme.

2. — Tous les frais et droits de succession seront payés par mes héritiers légaux, nommés dans ce testament, chacun pour la part qu'ils héritent de mes propriétés immeubles. Les droits de succession à payer par mes deux gouvernants pour l'usufruit également légué seront payé par mes héritiers légaux, chacun pour les biens dont ils héritent la nue propriété.

3. — Mes héritiers se conforment en tout d'après les indications qui leur seront données par les exécuteurs du présent testament et qui sont Monsieur le Notaire de Schaetzen de Tongres et Georges Polus de Hasselt (Rozenstraat). Ce dernier est désigné pour légataire universel.

Ainsi fait à Asch le vingt deux novembre de l'an mille neuf cent quarante trois, par le soussigné.

Joseph Houbrechts Curé à Asch. Deo Gratias.

Ajoute à mon testament;

Je nomme comme exécuteur testamentaire Monsieur Georges Polus de Hasselt (Rozenstraat) et je désire que Monsieur le Notaire de Schaetzen de Tongres fasse la liquidation de ma succession.

Ainsi fait à Heks le douze février de l'an mille neuf cent quarante huit

Joseph Houbrechts, Curé retraité à Heks

Zegt bijgevolg voor recht dat appellanten zullen genieten van de legaten ten hunnen voordele door voormeld testament gedaan en ook van de clause die de last van de te betalen successie-rechten door appellanten voor het wettelijk vruchtgebruik dat hun geschonken werd ten laste valt van de wettelijke erfenamen van Pastoor Houbrechts;

Veroordeelt geïntimeerden aan appellanten het voordeel der voormelde legaten te doen geworden en te betalen de erfenisrechten betreffende het vruchtgebruik aan appellanten toegestaan.

Wijst geïntimeerden in al de kosten van eersten aanleg en van beroep.

NOOT: Zie in dit nummer het vonnis, waarvan hoger beroep, van de rechtbank te Tongeren d.d. 17 december 1954.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

17 december 1954

Voorzitter: M. Réard

Rechters: M.M. Winants en Odeurs

O.M.: M. Meers

Advokaten: Mrs. Mastreit, Knapen en Schiepers.

Testament. — Bij notaris in bewaring gegeven eigenhandig testament.

Getuigenis van de notaris, dat het testament door de erflater werd teruggenomen. De verklaringen van andere getuigen als zou de erflater steeds gesproken en gehandeld hebben alsof zijn testament bij voornoemde notaris zou gebleven zijn, kunnen niet opwegen tegen diens voormelde getuigenis.

Frister en Didy t./ Hermans en Cs. Vrancken.

Herzien het vonnis door deze rechtbank op 23 april 1953 uitgesproken;

Gezien het proces-verbaal van verhoor van de door aanlegsters opgeroepen getuigen;

Betreffende de wrakingen:

Overwegende dat verweerders terecht, op grond van artikel 283, alinea 1, van het wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, — de twaalfde en veertiende getuige, gewraakt hebben, hetgeen aanlegsters trouwens toegeven:

Overwegende dat de wraking van eerste getuige en van vierde getuige, echtgenote van eerste getuige — om reden dat eerste getuige, bij het betwiste testament als algemeen legataris zou aangesteld geworden zijn — ongegrond is, daar het inzicht van de erflater er slechts in bestond de eerste getuige als testamentuitvoerder aan te stellen;

Overwegende dat de wraking van tiende en elfde getuige — om reden zij belanghebbenden zouden zijn — eveneens ongegrond is, bij gebrek aan bewijs dat zij bij de zaak enig belang zouden hebben;

Betreffende de grond van de zaak:

Overwegende dat aanlegsters onder meer moesten bewijzen dat het testament, waarop zij zich beroepen, bij de heer Erard de Schaetzen, notaris te Tongeren, verloren gegaan was;

Overwegende dat uit het getuigenis van voornoemde notaris blijkt dat het testament niet bij hem verloren ging, doch door de erflater zelf teruggenomen werd, dat de verklaringen van andere getuigen, als zou de erflater steeds gesproken en gehandeld hebben alsof zijn testament bij voornoemde notaris zou gebleven zijn, niet kunnen opwegen tegen voormelde getuigenis;

Gezien artikels 2, 30 tot 37 en 55 tot 59 van de wet van 15 juni 1935, gewijzigd door de Wet van 20 juli 1939;

Om deze redenen:

De Rechtbank, uitspraak doende in openbare zitting en op tegenspraak:

Verklaart de wraking van twaalfde, dertiende en veertiende getuige gegrond en de wraking van eerste getuige, vierde en tiende en elfde getuige ongegrond;

Ten gronde uitspraak doende, wijst de eis af;

Verwijst aanlegsters in de kosten.

NOOT: zie in dit nummer het arrest van het Hof van Beroep te Luik, in deze zaak gewezen op 3 December 1955.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e Kamer — 22 januari 1957

Voorzitter: M. Kesteloot.

Rechters: M.M. Desplenter en van Balberghe.

Advocaten: Mrs. Claes en Vander Donckt (Brussel).

Koop en verkoop. — Aankoop van een onroerend goed bij onderhandse akte met bevoegdheid voor de koper om een lastgever aan te wijzen.

Het kopen met commandverklaring heeft tot doel de koper toe te laten een derde in zijn plaats te stellen, zodat in werkelijkheid de koop rechtstreeks en uitsluitend met de aangewezen derde tot stand komt en de koper buiten de koop-verkoopsovereenkomst komt te staan.

Bij gebruikmaking van dit recht mogen uiteraard geen wijzigingen aan de essentiële bedingen van de verkoop worden aangebracht.

Niet juist is de mening, dat het aankopen met aanwijzing van een lastgever slechts bij openbare verkopen en authentieke akten mogelijk zou zijn.

Cs. Willemijns t./cs. Van Renterghem.

Aangezien op 21 augustus 1953 tussen de rechtsvoorganger van eisers en verweerders een onderhandse «compromis van aankoop uit de hand» werd ondertekend, waarbij eerste verweerster, optredende als «verkoopster», verklaarde «te verkopen voor zuiver en onbelast» aan de rechtsvoorgangers van eisers, optredende als «koper in command voor derden op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid», een woonhuis gelegen te Assebroek voor de globale som van 158.000 F; dat in die onderhandse overeenkomst bovendien werd vastgesteld dat verweerders onmiddellijk een som van 25.000 F hebben ontvangen «als voorschot en waarborg van aankoop», dat 50.000 F zou worden betaald voor einde september en het saldo bij de ondertekening van de notariële akte; dat ten slotte erin werd voorzien dat deze notariële akte binnen de drie maanden zou worden verleden;

Aangezien de rechtsvoorganger van eisers dit woonhuis bij onderhandse overeenkomst van 19 september 1953 voor de prijs van 180.000 F verkocht aan jufvrouw Julia Naert; dat in deze overeenkomst de rechtsvoorganger van eisers verklaarde op te treden als «verkoopster in command»;

Aangezien de rechtsvoorganger van eisers op 26 september 1953 aan verweerders een check van 50.000 F liet geworden, die echter bij brief van 2 oktober werd teruggezonden, om reden dat verweerders niet akkoord gingen met het feit dat de rechtsvoorganger van eisers het woonhuis voor een prijs van 180.000 F had verkocht in plaats van 160.000 F; dat intussen verweerders persoonlijk onderhandelden met voornoemde jufvrouw J. Naert voor de verkoop van het woonhuis, feit waartegen de rechtsvoorganger van eisers protesteerde, voorhoudende dat hij krachtens de onderhandse overeenkomst van 21 augustus 1953 eigenaar was geworden van het woonhuis en dat het hem dus vrijstond verder te verkopen aan de prijs die hij goedvond; dat op 3 juni 1954 de onderhandse overeenkomst van 21 augustus 1953 op verzoek van de rechtsvoorganger van eisers geregistreerd werd en bij notariële akte van 23 september 1954 het kwestieuze woonhuis rechtstreeks door verweerders aan jufvrouw J. Naert werd verkocht voor de prijs van 180.000 F;

Overwegende dat eisers thans voorhouden dat hun rechtsvoorganger dit woonhuis persoonlijk had gekocht bij onderhandse overeenkomst van 21 augustus 1953; dat door de verkoop bij authentieke akte van 23 september 1954 verweerders de uitvoering van de overeenkomst van 21 augustus 1953 onmogelijk hebben gemaakt, en dienvolgens de ontbinding van de bij deze laatste overeenkomst gesloten verkoop vorderen met veroordeling van verweerders in teruggave van het betaalde voorschot van 25.000 F en betaling van de intresten op deze som, van het verschil tussen de aankoopsprijs van 158.000 F en de verkoopprijs van 180.000 F, van de kosten van de registratie en boete en van een som van 10.000 F voor morele schade;

Aangezien de vordering op 13 november 1956 door de bewaarder der hypotheeken te Brugge werd ingeschreven boek 9391, Nr 34;

Overwegende dat verweerders en de rechtsvoorganger van eisers, alhoewel deze laatste makelaar in onroerende goederen was, bij de ondertekening van het voormelde «compromis van aankoop uit de hand» van 21 augustus 1953, onbetwistbaar de bedoeling hadden een werkelijke verkoop af te sluiten; dat zulks blijkt uit de duidelijke bewoordingen van het compromis zelf, waarin eerste verweerster als «verkoopster

ster» optreedt en de rechtsvoorganger van eisers als «koper»; dat een definitieve verkoopprijs werd overeengekomen en vastgesteld en zelfs een voorschot op de koopprijs werd betaald en aanvaard; dat de betaling van het saldo van de koopprijs werd geregeld en ook een termijn werd gesteld voor het verlijden van notariële akte;

Overwegende wel is waar dat uit de brieven van de rechtsvoorganger van eisers van 8 en 17 augustus 1953 blijkt dat hij toen aan verweerders slechts voorstellen deed tot verkoop door zijn bemiddeling, maar dat uit de tekst van het compromis blijkt dat partijen zich daaraan niet hebben gehouden; dat het niet de gewoonte is voor een makelaar in onroerende goederen, wanneer hij slechts als tussenpersoon optreedt, een voorschot op de prijs te betalen; dat trouwens de bedoelingen van partijen nog blijken uit de brief van eerste verweerster van 19 augustus 1953, uit het telegram van de rechtsvoorganger van eisers van 20 augustus 1953, uit de wijze waarop de rechtsvoorganger van eisers — vóór elke betwisting — het woonhuis aan juffrouw J. Naert verkocht en zelfs uit de brief van eerste verweerster van 2 oktober 1953; dat al deze gegevens bevestigen dat verweerders en de rechtsvoorganger van eisers op 21 augustus 1953 wel de bedoeling hadden het woonhuis werkelijk te verkopen en dat het niet de bedoeling was dat de rechtsvoorganger van eisers zou optreden als makelaar op commissieloon voor de verkoop van dit woonhuis;

Overwegende dat verweerders daartegen ten onrechte de verklaringen in het strafrechterlijk onderzoek inroepen; dat deze inderdaad slechts bevestigen dat de rechtsvoorganger van eisers de bedoeling had een werkelijke verkoopovereenkomst af te sluiten; dat verweerders eveneens ten onrechte opwerpen dat «verkoper in command niet bestaat» en dat «koper in command enkel mogelijk is in authentieke akte bij openbare verkoop»; dat inderdaad, indien de aankoop met commandverklaring aan zekere voorwaarden is onderworpen, zulks enkel geldt ten aanzien van de fiscus en om fraude op dit gebied te vermijden; dat niets belette dat partijen overeenkwamen de essentiële principes betreffende de commandverklaring tussen hen te doen gelden en dat het er derhalve enkel op aankomt na te gaan welke de bedoeling van partijen was. wanneer ze in hun overeenkomst van 21 augustus 1953 stipuleerden dat de rechtsvoorganger van eisers «koper was in command voor derden op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid»;

Overwegende dat, wanneer verweerders en de rechtsvoorganger van eisers in hun overeenkomst van 21 augustus 1953 stipuleerden dat deze laatste kocht «in command voor derden op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid», zij zeker de bedoeling hadden de algemene principes betreffende de commandverklaring toe te passen, buiten deze die specifiek gesteld zijn ten overstaan van de fiscus, zoals de authentieke vorm en de commandverklaring binnen de vierentwintig uur; dat het inderdaad blijkt uit de brieven van verweerders en ook uit de overeenkomst van 21 augustus 1953 dat deze laatsten er geen belang aan hechtten wie ten slotte koper zou zijn — te meer dat zij de waarborg van de rechtsvoorganger van eisers stipuleerden; dat zij enkel beoogden het woonhuis werkelijk en definitief te verkopen, mits de verkoop binnen de drie maanden notarieel zou worden vastgesteld; dat hieruit blijkt dat verweerders aan de rechtsvoorganger van eisers een uiterlijke termijn van drie maanden toestonden om een derde als koper te verklaren en dat zoniet de rechtsvoorganger van eisers zelf als koper zou gebonden zijn;

Overwegende dat de verkoop met commandverkla-

ring tot doel heeft aan de koper toe te laten een derde in zijn plaats te stellen, zodat in werkelijkheid de verkoop rechtstreeks en uitsluitend met die aangeduide derde zal plaats vinden en de koper, aan wien het recht op commandverklaring werd toegekend, aan de verkoop vreemd wordt; dat hieruit ook volgt dat de commandverklaring zuiver moet zijn en meer bepaald, dat er geen wijzigingen worden gebracht aan de essentiële voorwaarden van de verkoop;

Overwegende echter dat de rechtsvoorganger van eisers op 19 september 1953 het woonhuis aan juffrouw J. Naert verkocht voor de prijs van 180.000 fr. in plaats van 150.000 fr.; dat hij dienvolgens, door die akte van 19 september 1953, geen command verklaarde, maar als eigenaar verkocht;

Overwegende namelijk dat het aan de rechtsvoorganger van eisers vrijstond, op ieder ogenblik, binnen de gestelde termijn, te eisen dat hij zelf als koper zou worden aangezien; dat door het woonhuis aan juffrouw J. Naert te verkopen aan een hogere prijs dan voorzien in de verkoopovereenkomst van 21 augustus 1953, en zich aldus te gedragen als eigenaar, hij zich in de onmogelijkheid stelde command te verklaren, dienvolgens geacht moet worden zelf als koper gebonden te zijn tegenover verweerders;

Overwegende dat hieruit blijkt dat de rechtsvoorganger van eisers met recht het woonhuis aan juffrouw J. Naert heeft voortverkocht; dat verweerders, door zelf het woonhuis aan genoemde juffrouw J. Naert te verkopen bij overgeschreven authentieke akte, de overeenkomst van 21 augustus 1953 schonden; dat die overeenkomst dus ten hunnen nadele ontbonden dient verklaard;

Overwegende dat deze ontbinding voor verweerders de verplichting medebrengt tot teruggave van het ontvangen voorschot van 25.000 fr., meer de intresten; dat zij ten onrechte deze som willen compenseren met een som van 10.000 fr., welke betaald werd door juffrouw J. Naert; dat er namelijk geen schuldvergelijking bestaat tussen hun schuld en de mogelijke schuldvordering van juffrouw J. Naert;

Overwegende dat eisers ten onrechte vergoeding vragen voor morele schade, welke hun rechtsvoorganger door de gedragingen van verweerders zou hebben geleden; dat het inderdaad niet blijkt dat hun handelwijze de rechtsvoorganger van eisers heeft gekrenkt in zijn faam;

Overwegende dat de rechtsvoorganger van eisers verder enkel zou kunnen vorderen de winst die hij zou hebben verwezenlijkt, moesten verweerders de bij de overeenkomst van 21 augustus 1953 aangegane verplichtingen hebben nagekomen;

Overwegende dienvolgens dat de rechtsvoorganger wel is waar een verschil van 22.000 fr. zou hebben bekomen, maar dat dit bedrag geen zuivere winst zou uitgemaakt hebben; dat inderdaad, hadden verweerders hun verbintenissen nagekomen, er notariële akte had dienen opgemaakt van de onderhandse overeenkomst van 21 augustus 1953 en dat de kosten daarvan ten laste van de rechtsvoorganger van eisers tegenover juffrouw J. Naert de verbintenis had aangegaan zekere herstellingen te doen aan het verkochte woonhuis; dat deze kosten van notariële akte en van herstellingen dus van de bruto-winst van de rechtsvoorganger van eisers dient afgetrokken; dat rekening houdende met het notarieel tarief, de kosten van notariële akte mogen worden geraamd op 6000 fr.; dat ook de herstellingskosten op een bedrag van 5.000 fr. mogen worden geraamd;

Overwegende dat de rechtsvoorganger van eisers niet enkel verplicht zou geweest zijn notariële akte te verlijden, doch ook deze akte te laten registreren;

dat vermits deze kosten van registratie ten zijnen laste vielen als koper, hij ze niet als verlies van verweerders kan terug eisen;

Overwegende ten slotte dat er geen enkele reden was voor de rechtsvoorganger van eisers om de onderhandse akte van 21 augustus 1953 niet te laten registreren binnen de voorgeschreven termijn; dat hij dus zelf de opgelegde boete dient te dragen;

Om deze redenen,

De Rechtbank;

Verklaart ontbonden ten nadele van verweerders de onderhandse overeenkomst van 21 augustus 1953, waarbij deze aan de rechtsvoorganger van eisers verkochten een woonhuis, gelegen te Assebroek, Kleine Kerkhofstraat, 51; veroordeelt verweerders solidair in betaling aan eisers van de sommen van 25.000 fr. en 11.000 fr., meer de intresten op deze sommen, berekend aan 4,5 % 's jaars, vanaf 21 augustus 1953 voor de eerste som en vanaf 21 november 1953 voor de laatste som; veroordeelt verweerders verder tot betaling van de gerechtelijke intresten op deze bedragen;

Verklaart onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling, behalve wat de kosten betreft.

Veroordeelt verweerders tot de kosten van huidig geding.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

1e Kamer — 26 februari 1959

Voorzitter: M. Goris.

Rechters: M.M. van Doorslaer de ten Rijen en Zenner.
Advokaten: Mrs. W. Melis en P.M. Orban.

Verhuring voor 99 jaar. — Cijnspacht of gewone verhuring.

Cijnspacht veronderstelt het verlenen van zakelijke rechten. Het verwerven of vestigen van zakelijke rechten is een daad van beschikking waarvoor een gemeente administratieve machtiging en goedkeuring nodig heeft. (art. 76-1 Gemeentewet).

*Bovendien is voor het verlenen van een cijns-
pacht een authentieke akte vereist, want alleen
authentieke akten kunnen worden overgeschreven; wat
nodig is bij het verlenen van de cijns-
pacht. (1).*

Doelpolder t./ Gemeente Doel.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt:

1) te horen zeggen voor recht dat het kontrakt tussen partijen gesloten op 23 oktober 1896, waarbij de haven van Doel in gebruik werd gegeven aan verweerster voor een termijn van 99 jaar mits betaling van 250 fr. per jaar tot voorwerp had het vestigen van een cijns-
pacht op deze eigendom van de aanlegger;

b) verweerster te horen veroordelen tot betaling ener som van 10.250 fr.:

a. de vergoeding verschuldigd op 31-12-55	250,—
b. de vergoeding verschuldigd op 31-12-56 (250 × 20 ingevolge de wet van 14-5-1955)	5000,—
c. de vergoeding verschuldigd op 31-12-1957 (250 × 20 ingevolge de wet van 14-5-1955)	5000,—
	10250,—

dit alles te vermeerderen met de gerechtelijke intresten;

Overwegende dat verweerster voorhoudt dat de overeenkomst d.d. 23 oktober 1896 enkel een gewone verhuring tot voorwerp had;

Overwegende dat uit de terminologie, gebruikt bij het opstellen van kwestieuze overeenkomst, niet kan worden afgeleid dat partijen een cijns-
pacht hebben willen bedoelen, vermits er enkel sprake is van « verpachten », « verhuren », « huurders », « pacht » en « pachtsom »;

Overwegende dat uit geen enkel element van het kontrakt is gebleken dat verweerster het volle genot zou verkregen hebben over de haven, derwijze dat zij gedurende 99 jaar alle rechten zou mogen uitoefenen die aan de eigendom van het goed verbonden zijn (De Page, T. VI n° 703, Kluyskens, D. IV n° 286);

Overwegende dat immers niet vaststaat dat verweerster haar recht zou mogen vervreemden of met een hypotheek bezwaren; dat trouwens de overeenkomst werd opgenomen in een onderhandse akte welke niet kan worden overgeschreven ten kantore van hypotheeken;

Overwegende dat een cijns-
pachter het recht heeft om de bestemming van het goed te wijzigen (De Page, T. VI n° 703, 1° C) dat een dergelijk recht aan verweerster niet toekomt, vermits de haar opgelegde verplichtingen van dien aard zijn dat zij tot doel hebben de bestemming van het goed te doen behouden, zoals blijkt uit onder meer artikel 5 der overeenkomst;

Overwegende dat meer bepaald de verplichting van artikel 5 van het kontrakt volgens dewelke de verweerster er moet voor zorgen dat «...de in- en uitlading met gemak kan gebeuren en dat dezelve (haven) tegen slecht weder en stormen een verzekerde bergplaats aanbiedt», grove herstellingswerken veronderstelt die bij het sluiten van een cijns-
pacht-overeenkomst uiteraard niet ten laste van de cijns-
pachter vallen (De Page, I. VI, n° 705, Kluyskens D. IV, n° 287/2°);

Overwegende dat de gemeente Doel de bepalingen van artikel 26/1° der gemeentewet niet heeft nageleefd hetgeen nochtans vereist was voor het sluiten van een overeenkomst waarbij een cijns-
recht wordt gevestigd (R.P.D.B. V° Emphythéose n° 12);

Overwegende dat uit bovengemelde elementen vaststaat dat er geen cijns-
pacht is tot stand gekomen; dat aanlegger derhalve geen aanspraak kan maken op enige vergoeding op grond van een cijns-
pacht-overeenkomst;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle strijdige besluiten verwerpende, verklaart de vordering ongegrond en wijst ze af;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT. — Het volstaat niet dat een huurovereenkomst zou lopen over 99 jaar opdat men hieruit zou mogen besluiten dat het een cijns-
pacht geldt. De rechten verbonden aan de cijns-
pacht zijn heel verschillend met deze eigen aan de gewone verhuring. Terwijl de eerste een zakelijk recht vestigt dat, om tegenstelbaar te zijn aan derden, verplichtend dient overgeschreven te worden ten kantore der hypotheeken, verwerft de gewone huurder slechts persoonlijke rechten.

Zoals onder het regime van het oude recht in geval van twijfel een rente nooit geacht werd te zijn gevestigd op grond van cijns-
pacht, zo moet ook ingevolge artikel 1162 van het B.W., wanneer er nopens het

inzicht der partijen twijfel bestaat, de overeenkomst geacht worden een gewone pacht en niet een cijns-pacht te zijn. Gelijkaardige betwisting werd in dezelfde geest gevonnist door de burgerlijke rechtbank te Antwerpen (25-2-1909 - B.J. 1911 n° 1164).

Bovendien heeft de Rechtbank van Dendermonde ons inziens, terecht uit het feit dat de gemeente Doel, bij het sluiten der overeenkomst, de pleegvormen van artikel 76/1° van de gemeentewet niet had nageleefd afgeleid dat het hier niet ging om een cijns-pacht maar wel om een verhuur.

M. M.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e Kamer — 27 december 1958

Voorzitter : M. Bertholet.

O.M.: M. Colsoul.

Advocaten: Mrs. Tielemans, Debergh en De Beus.

Wegverkeer. — Dronkenschap. — Bewijs. — Geneesheer. — Beroepsgeheim. — Schending van beroepsgeheim.

De geneesheer, die het slachtoffer van een verkeersongeval de eerste zorgen toedient is te beschouwen als de persoonlijk behandelende geneesheer van de gekwetste en is als zodanig door het beroepsgeheim gebonden. Hij mag derhalve geen inlichtingen verstrekken betreffende de door hem gedane vaststellingen in verband met de lichamelijke toestand (o.a. van dronkenschap) van zijn patiënt.

De rechter zal met de in strijd hiermede door de politie ingewonnen inlichtingen geen rekening mogen houden.

O.M. en Bosman-Malkus t./ Rottger.

Aangezien de Rechtbank haar overtuiging ter zake niet wenst te vestigen op de bevindingen van Dr. Switters, noch op de ontleding van wetsdokter Ehderlé gedaan, daar Dr. Switters de eerste hulp geboden heeft aan beklaagde Rottger Adriaan, hetgeen deze dokter tot het beroepsgeheim verplichtte; dat dan ook de inlichtingen verkregen door de tussenkomst van deze dokter dienen geweerd te worden. (zie vonnis Antwerpen 25-9-1957 - 10bis Kamer - in zake O.M. t/ Van Beneden en N.V. Ardor; Garraud - Droit français T. 6 - n° 2350 en 2351).

Aangezien uit de verklaringen van getuige De Vos blijkt dat Malkus (burgerlijke partij) op 1 m - 1,50 m van de borduur reed, terwijl beklaagde Rottger meer in het midden dan rechts van de baan reed en tegen de auto van Malkus is komen rijden;

Aangezien de betichting A, zonder de verzwarende omstandigheid dat de plichtige dader van het verkeersongeval dat te wijten is aan zijn schuld, zich in dronken toestand bevond op het ogenblik van het misdrijf, bewezen is; dat de betichting B niet bewezen is;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer — 17 oktober 1953

Voorzitter: M. van Lerberghe.

Rechters: M.M. De Nolf en Beyaert.

Referendaris: M. Vandekerckhove

Advocaten: Mrs. Van Duerm en Bulckaert.

Aansprakelijkheidsverzekering in verband met auto. — Verkoop van auto. — Bewijs tegenover de verzekerder (derde). — Voortbestaan van het risico.

Hij, die het vervallen van het risico (door verkoop) inroept, moet dit bewijzen. (art. 1315, lid 2, B.W.). De verkoop van de auto kan tegenover de verzekeraar (derde) slechts bewezen worden door een akte met vaste dagtekening. (art. 1328 B.W.) Het risico is niet vervallen, daar de polis de burgerlijke aansprakelijkheid dekt, niet alleen van de eigenaar van het voertuig, doch ook van de bestuurder.

N.V. « Assurantie van de Belgische Boerenbond »
t./ Ghesquire.

Gezien de daging van 2 maart 1953, waarbij eiseres jegens verweerder de betaling vordert van 2.812 F, met de rechterlijke rente en kosten van het geding, als verzekeringspremie op 22 oktober 1952 vervallen; overwegende dat verweerder op 22 oktober 1951 met eiseres een verzekeringsovereenkomst sloot voor 10 jaar tot dekking van zijn burgerlijke verantwoordelijkheid, uit hoofde van ongevallen, veroorzaakt bij het gebruik van een auto Volkswagen, dienende tot vervoer van zaken voor eigen rekening;

Overwegende dat verweerder de gegrondheid van de eis betwist betogend dat hij op 20 oktober 1952 de verzekerde auto verkocht tegen 14.000 F, taks inbegrepen, aan Mevr. Wwe G. Soens-Theys. Tombroekstraat, 105, te Rollegem, zodat verweerder op 22 oktober 1952 geen eigenaar van de auto meer was, elk risico in zijn hoofde ophield te bestaan en het verzekeringscontract diende geschorst te worden;

Overwegende dat koopster de schoonmoeder van verweerder is, bij hem inwonende, een persoon op jaren die geen auto besturen kan en die de auto door haar schoonzoon verder laat gebruiken voor het vervoer van zijn goederen, zodat verweerder krachtens een voorgewend huurcontract houder en gebruiker van de auto bleef na 22 oktober 1952.

Overwegende dat verweerder daadwerkelijk door aangetekende brief van 20 oktober 1952 eiseres van de verkoop van zijn auto verwittigde, met verzoek tot schorsing van de polis, zodat eiseres vóór 22 oktober 1952 verwittigd werd;

Overwegende echter dat verweerder de premie van 22 oktober 1952 moet betalen

1. omdat hij, die de verdwijning van het risico inroept (door verkoop) dit buiten elke twijfel moet bewijzen (art. 1315 2° lid B.W.; vred. Luik, 2 jan. 1939, bull. Ass. 1939 p. 239);

2. omdat het bewijs van de verkoop op 20 oktober 1952 tegenover eiseres, die een derde is, niet door een akte met vaste datum bewezen is (art. 1328 B.W.) en omdat deze verkoop ter zake als fiktief moet beschouwd worden, gedaan als hij is aan de schoonmoeder, die bij verweerder inwoont, zonder bewijs van huurcontract en met als feitelijke toestand dat niet in het gebruik en het besturen van het voertuig veranderd is (Cfr. Burg. Rb. Hoei 18 jan 1937 Bull. Ass. 1937, p. 331);

3. omdat het risico niet verdwenen is, daar de polis de burgerlijke aansprakelijkheid dekt, niet enkel van de eigenaar van het voertuig, maar ook van de bestuurder (Cfr. Burg. Rechtb. Charleroi, 24 okt. 1938. Bull. Ass. 1930 p. 229);

Om deze redenen:

De rechtbank, alle andere besluiten afwijzend, veroordeelt verweerder om aan eiseres de betalen de som van twee duizend achthonderd en twaalf frank, met de rechterlijke rente;

Verwijst verweerder tot alle kosten van het geding.

VREDEGERECHT TE NEERPELT

10 december 1957.

Rechter : M. Roelandts.
Advocaat : Mr Maris.

Verzekering. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering ter zake van motorrijtuigen. — Premieverhoging met meer dan 10 %. — Ontbinding van de verzekeringsovereenkomst.

Art. 24 van de wet van 1 juli 1956 voorziet, dat de verzekeringsovereenkomsten, die bij het verstrijken van de overgangsregeling bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen lopende zijn, kunnen worden ontbonden, indien de verhoging van de premie 10% te boven gaat.

Verder bepaalt art. 2 van het K.B. van 22 december 1956 dat de in art. 23 van voornoemde wet d.d. 1 juli 1956 bedoelde overgangsperiode ingaat op 1 januari 1957; evenwel blijkt het einde van de overgangsperiode nog niet te zijn vastgesteld.

In geval van wettelijk toegelaten wijzigingen, zoals premieverhoging, heeft de verzekeraar niet het recht de verzekeringsovereenkomst verder eenzijdig te wijzigen door o.a. zelf een termijn vast te stellen, binnen dewelke de verzekeringnemer kan opzeggen.

Hij zou zulks echter wel mogen doen, indien de wet zulke opzeggingstermijn uitdrukkelijk had voorzien, hetgeen niet is geschied in de wet van 1 juli 1956.

N.V. Luikse Verzekering t./ Van Endert

Overwegende dat de vraag strekt ten einde verweerder zich te horen veroordelen om te betalen aan eiseres de som van 1.072 frank voor premie en onkosten van een verzekeringsovereenkomst tot dekking der burgerlijke verantwoordelijkheid van verweerder voor het gebruik van een moto, premie vervallen op 11 april 1957;

Overwegende dat verweerder beweert te veel te moeten betalen, daar hij vroeger slechts 558 fr. premie betaalde, dan wanneer verzoekster hem nu 1.057 fr. als premie aanrekent;

Overwegende dat artikel 24 der wet van 1 juli 1956, betreffende de aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, inderdaad voorziet dat de verzekeringsovereenkomsten, die bij het verstrijken van de over-

gangsregeling bij toegelaten verzekeringsmaatschappijen lopende zijn, kunnen worden ontbonden indien de verhoging van de premie 10 pct te boven gaat;

Dat verder art. 2 van het K.B. van 22 december 1956, stipuleert dat de overgangsperiode, bedoeld in art. 23 van voornoemde wet d.d. 1 juli 1956, ingaat op 1 januari 1957; dat evenwel het einde van de overgangsperiode nog niet blijkt vastgesteld te zijn;

Overwegende dat mag aangenomen worden dat, indien de verzekeringsmaatschappijen, ingevolge voornoemde wet, zich beperken tot een verhoging van 10 % op de lopende normale premie, deze verhoging bestendig bij de premie zal gevoegd blijven;

Overwegende eveneens dat de verzekeringnemers voor « één enkele bestuurder » deze vermindering van premie zullen verliezen en daarenboven nog kunnen verplicht worden een verhoging van 10 % te betalen, zonder beroep te mogen doen op een ander verzekeraar;

Dat, bovendien, voor de weggebruikers met « onvolledige » verzekering, hetzelfde dient gezegd;

Dat eindelijk voor al de anderen, onmiddellijk en alleen de bijzondere maximumverhoging van 10 % zou mogelijk zijn;

Overwegende dat meestal in de verzekeringsovereenkomsten wordt voorzien dat de verzekeringnemer binnen de dertig dagen na de kennisgeving van de verhoging, het kontrakt kan opzeggen;

Overwegende dat het aan de verzekeraar, in geval van wettelijk toegelaten wijzigingen, zoals premieverhoging, niet toekomt de verzekeringsovereenkomst verder eenzijdig te wijzigen, door o.a. zelf een termijn vast te stellen, binnen dewelke de andere partij, n.l. de verzekeringnemer, opzeg kan doen; hij zou zulks echter wel mogen doen, indien de wet zulke opzegtermijn uitdrukkelijk had voorzien, hetgeen niet gebeurde in kwestieuze wet van 1 juli 1956;

Overwegende dat, in casu, de premieverhoging blijkbaar de wettelijke 10 % te boven gaat, zelfs indien rekening gehouden werd met de aanpassingen voor eventuele onvolledige verzekering, of verzekering voor één enkele bestuurder.

Dat derhalve kwestieuze overeenkomst mag ontbonden worden;

Overwegende dat verzoekster aanvoert, doch niet bewijst, dat verweerder in gebreke zou gebleven zijn, binnen de hem « bepaalde » termijn, de overeenkomst op te zeggen; dat verzoekster evenwel deze « bepaalde termijn » niet nader preciseert;

Overwegende evenwel dat verzoekster eerlijkheidshalve haar bundel heeft neergelegd, waaruit blijkt dat zij een schrijven d.d. 9 augustus 1957, aan verweerder gezonden heeft, waarin onder meer sprake is van een door verweerder gegeven « opzeg », die evenwel door verzoekster geweigerd werd voor 1957, maar dat zij bereid is deze te aanvaarden tegen 11 april 1958; dat derhalve de « gedane opzeg » als voldoende regelmatig mag beschouwd worden, daar verzoekster hem zelf wil realiseren tegen 1958; dat anderzijds de eventuele laatijdigheid van de opzeg nooit bewezen werd;

Om deze redenen,

Wijzende tegensprekelijk en in laatste aanleg, zeggen voor recht dat onderhavige verzekeringsovereenkomst ontbonden is; dat verweerder echter gedekt dient te blijven door een verzekering in de zin van de beschikkingen der wet dd. 1 juli 1956 en voor zover deze wetsbeschikkingen op hem toepasselijk blijven;

Verklaren de eis ongegrond; wijzen hem af;

Veroordelen aanlegster tot de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

Tax Factors in Basing International Business Abroad.
— **A Study of the Law of the United States and of Selected Foreign Countries.** — Law school of Harvard University 1957, Cambridge. 177 p.

In het kader van het «International program in taxation» van de Harvard Law School, verscheen, van de hand van de heer William J. Gibbons en een reeks medewerkers, een interessant boek, gewijd aan de fiscale voordelen die vennootschappen, gespecialiseerd in de internationale handel, kunnen genieten door hun zetel niet in de Verenigde Staten te vestigen, doch in andere landen waar het fiscaal regime gunstiger is. Het gebeurt inderdaad dikwijls dat in bepaalde omstandigheden een land de inkomsten die buiten zijn grenzen genoten worden minder zwaar taxeert dan de binnenlandse inkomsten. Vele onder deze landen worden derhalve door Amerikanen gebruikt als bases tot het drijven van zaken met andere vreemde landen. Het mechanisme van de in fiscaal gunstige landen gestichte z.g. «base companies» en de fiscale voordelen hieraan verbonden, worden in het eerste deel van het boek van de heer Gibbons beschreven.

Het tweede deel behandelt achtereenvolgens de wetgevingen van dertien landen die beschouwd worden als speciaal geschikt voor vestiging van de «base companies»: Bahamas-eilanden, Bermuda, Canada, Haïti, Liberia, Liechtenstein, Luxemburg, de Nederlandse Antillen, Panama, Zwitserland, Tenger, Uruguay en Venezuela. Elk hoofdstuk werd door een jurist uit het besproken land opgesteld of tenminste nagezien.

De lectuur van dit boek is op een ogenblik dat in de Europese landen gepoogd wordt buitenlandse investeringen te bevorderen, bijzonder interessant: het vestigt de aandacht op een van de factoren welke voor de Amerikanen van belang zijn bij de keuze van het land dat als basis voor hun handelsactiviteit genomen wordt.
S. Fredericq.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen.

Op donderdag, 16 april jl. had de voordracht plaats van onze Duitse confrater, Dr. Hermann Maschke, die speciaal uit Essen, — niet aan de Nederlandse grens maar in Duitsland, — was gekomen om ons te spreken over «Rechtliche Probleme in den Nürnberger Prozessen gegen Deutsche Industrielle».

De afwezigen, buiten enkele oude getrouwen van de Vlaamse Conferentie die een geldige reden tot verontschuldiging inbrachten, hadden, — om een versleten gemeenplaats te gebruiken —, meer dan ongelijk.

Vanaf de eerste sekonde werden we geboeid door de gemoedelijke en humoristische wijze waarop Dr. Maschke zijn enorme kennis betreffende de Nürnberger processen aan de man bracht. Talloze anekdoten en komische details luisterden het betoog op. Nochtans viel het niet moeilijk de oprechte verontwaardiging te horen doorklinken van de degelijk geschoolde jurist wiens — spaarzame — haren ten berge waren gerezen toen hij kennis maakte met de «wetgeving», de procedure en de andere zonderlinge nieuwigheden die in Nürnberg toepassing vonden en die een aansluiting waren voor de tot dan toe on-

wrikbaar geachte juridische principes en rechten van de verdediging. De spreker vermeed angstvallig het politiek aspekt van de kwestie en hield zich streng aan de gerechtelijke kant van de zaak.

Het zou te ver leiden hier een volledig relaas neer te schrijven van al de gegevens die Dr. Maschke ons verstrekke en die grotendeels gans nieuw waren, daar aan deze zijde van de Nürnberg-kwestie, door de toenmalige pers bitter weinig aandacht werd besteed.

Onze confrater sprak eerst over de samenstelling van de rechtbanken die te Nürnberg zetelden en over de verschillende processen die er plaats hadden. Talloze juridische kwesties moesten worden opgelost in verband met de te volgen procedure. Lastige misverstanden ontstonden wegens de gebrekkige vertaaldienst zodat, wat de getuigen zegden, door elk van de rechters en door de verdedigers soms anders begrepen werd. Elke morgen kregen de verdedigers dikke pakken paperassen ter inzage, waarover dan dezelfde dag moest gepleit worden, zonder dat vooraf geweten was wat de aanklager eigenlijk zou inbrengen. Een advocaat, die zich krachtadig verzette tegen het feit dat in een zelfde zaak, meerdere getuigen tegelijk werden gehoord, één in de zittingszaal en de anderen voor commissies die in andere lokalen zetelden, werd zelfs aangehouden, wegens «contempt of Court».

De strafwetten, die voor de gelegenheid gemaakt werden, hadden geen limitatief, doch een exemplatief karakter. De bedoeling was wel op grond van internationaal geldende principes en op grond van het volkenrecht te vonnissen, maar wegens gebrek aan volkenrechtelijke beginselen ter zake, besloot de commissie die te Londen de processen had voorbereid, zelf maar uit te maken hoe het volkenrecht moest luiden.

Doctor Maschke liet zijn toehoorders soms schateren, door sommige uitspraken of bedenkingen van de Amerikaanse Justice Jackson letterlijk te citeren. Tot eer van Europa weze gezegd dat de Engelse en Franse deelnemers uit eerbied voor het recht, hun opvatting vaak tegen Russen en Amerikanen in, verdedigden en wisten door te drijven, zo o.a. toen men van plan was, Dr. Gustav Krupp von Bohlen und Halbach, die het proces moest bijwonen als beschuldigde doch zich wegens verlamming niet kon verplaatsen, gewoon door zijn zoon te vervangen.

Ter gelegenheid van deze verschillende processen wees Dr. Maschke op het gevaar van de monistische leer van Kelsen, die met de werkelijkheid geen rekening houdt en op het onbillijke van het invoeren van de individuele aansprakelijkheid in het volkenrecht.

Volgens de regel: «Völkerrecht bricht Reichsrecht, Reichsrecht bricht Landesrecht» enz. verlangt men van een gewone man in de straat dat deze, geplaatst voor de keuze tussen een wetsbepaling van zijn eigen staat, die hem met een zware en onmiddellijke sanctie bedreigt en een vaag volkenrechtelijk beginsel, dat in zijn ogen niet eens gesanktionneerd is, het laatste zou kiezen!

Eén der rechters in het proces der industriëlen, was aldus consequent van mening dat deze middelmatige nijveraars het concentratiekamp hadden moeten verkiezen boven het te werk stellen van vreemde arbeiders in hun bedrijf.

Dr. Maschke besprak verder de inbreuken, te Nürnberg gepleegd op het beginsel «Nulla poena sine lege», inbreuk die werd ingegeven door de overweging dat het niet bestraffen een groter kwaad zou

zijn dan de negatie van gemeld principe. Ook het begrip dat niemand aan zijn eigen rechter mag onttrokken worden werd gewoonweg uitgeschakeld.

De spreker behandelde meer in detail de voorbereiding, de betichtingen en het verloop van de processen tegen de industrieel Flick, de I.G.-Farben en het Krupp-concern.

Het besluit van Dr Maschke was merkwaardig. De processen van Nürnberg hebben wellicht toch nut gehad. De groten der aarde zullen zich wellicht eens ernstig bedenken vooraleer zij aan een oorlog beginnen.

Het zonderlinge unicum van Nürnberg zal hen ter overweging geven dat, wie de oorlog verliest, dit met eigen hoofd zou kunnen betalen.

* * *

Bij lezing van dit korte verslag vindt U wellicht zeer weinig « Rechtliche Probleme », hoewel deze de hoofdschotel uitmaakten. Deze zullen in het Rechtskundig Weekblad te lezen zijn binnen afzienbare tijd, daar de spreker een bewerking van zijn tekst ter publicatie beloofde.

Iedereen stelde met verstomming vast dat het half twaalf geworden was vóór de spreker, na het beantwoorden van talrijke vragen van zijn toehoorders, eindelijk mocht uitblazen.

Wie weggebleven was uit vrees voor de gebruikelijke lange Duitse periodes, waarvan men angstvallig het begin moet onthouden om het einde te begrijpen, kwam bedrogen uit. Zelden hoorden we zulk een vlot verteller aan het woord.

Na een kort doch warm dankwoord van voorzitter van Nieuwerburgh, werd deze leerrijke vergadering geheven.

A. van Gelder.

MEDEDELINGEN

Nederlands-Belgisch Week-end voor magistraten te Gent.

Op 11-12 april jl. ging te Gent een Nederlands-Belgisch weekend door voor magistraten.

Men weet dat een Internationale Unie van magistraten opgericht werd in 1953 met een zetel te Rome. Bij deze Unie zijn reeds een tiental landen aangesloten; ze hielden een Internationaal Congres te Rome in oktober 1958.

Het Belgisch Comité van magistraten, bij deze Internationale Unie aangesloten, had het initiatief genomen tot een week-end voor Belgische en Nederlandse magistraten, dat doorging te Gent op 11-12 april 1959.

De bijeenkomst werd geopend op het gerechtshof met een receptie in de algemene vergadering van het hof van beroep.

In de namiddag werd een zitting gehouden onder voorzitterschap van de heer F. Dumon, Advocaat-generaal bij het hof van verbreking, voorzitter van het Belgische Comité. Naast hem hadden plaats genomen de ondervoorzitters, de heren Charles, Procureur des Konings te Brussel en De Vreese, raadsheer in het hof van beroep, en de secretaris de heer Grondel, Substituut Procureur des Konings te Brussel.

Een zeer talrijk en voornaam publiek was samengekomen op deze vergadering. Men bemerkte o.m. een vijftigtal Nederlandse magistraten, waaronder de voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor rechtspraak, de heer van Lookeren Campagne, vice-presi-

dent van het gerechtshof te 's Gravenhage, die als spreker optrad; verder de heer Loeff, advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, de heer van Gilse, procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's Gravenhage. Talrijke Nederlandse magistraten waren door hun echtgenote vergezeld.

Van Belgische zijde waren o.m. aanwezig de heer minister van Justitie en mevrouw Merchiers, de heer Wouters, eerste-voorzitter van het Hof van Verbreking, de heer Thienpont, eerste-voorzitter van het Hof van Beroep, de heer Bekaert, procureur-generaal, de heer Cornil, secretaris-generaal van het ministerie van Justitie en talrijke magistraten van het Hof van Verbreking, het Hof van Beroep, het Parket-generaal en van de verschillende rechtbanken van het land.

De Gentse balie was vertegenwoordigd door de heer De Rijcke, stafhouder en door de voorzitters van de Conferenties.

De heer advocaat-generaal Dumon, voorzitter van het Belgische Comité, verwelkomde in een gemoedelijke, maar tevens betekenisvolle inleiding de Nederlandse en Belgische magistraten. Dit week-end was een bevestiging van de onverbreekbare banden tussen Noord en Zuid. De heer De Vreese schetste de loopbaan van de spreker, de heer vice-president van Lookeren Campagne. Deze hield een lezing over « De integratie van de Nederlandse rechterlijke macht in de hedendaagse maatschappij ». Spreker schetste de toestand van de magistratuur in de samenleving, in het verleden en in de gewijzigde hedendaagse omstandigheden. Met een sprankelende humor en geestige anekdoten toonde de redenaar aan dat de magistratuur niet levensvreemd mocht zijn, maar zich integendeel moest integreren in de maatschappij voor dewelke hij recht moet spreken. Hij toetste zijn beschouwingen aan opvattingen en ervaringen in naburige landen.

Na deze zeer voorname en belangwekkende vergadering werd een receptie gehouden ten huize van de heer Thienpont, eerste-voorzitter van het Hof van Beroep. 's Avonds werd een banket gehouden in het Restaurant St. Jorishof. Na een zeer geslaagd bezoek aan de Stad Gent en een ontvangst ten stadhuize in de loop van de zondag, werd dit week-end besloten met een afscheidslunch op het kasteel te Laarne.

Dit week-end betekende in alle opzichten een uitstekende verbroedering tussen Belgische en Nederlandse magistraten.

Taalgebruik in gerechtszaken.

Wij delen hieronder het zeer interessant antwoord mede dat door de heer minister van Justitie werd verstrekt op de parlementaire vraag van Mr. Leo Lindemans betreffende de taalkennis der magistraten in de Rechtbanken te Brussel.

* * *

Antwoord op de parlementaire vraag van de heer Volksvertegenwoordiger LINDEMANS, n° 3 van 23 juli 1958

1. — Aantal effectieve rechters, plaatsvervangende rechters en substituten van de procureur des Konings in de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, en aantal adjunct-referendarissen in de rechtbank van koophandel te Brussel, die respectievelijk bezitten :

a) een grondige kennis van het Nederlands en het Frans.

39 rechters (voorzitter en ondervoorzitters inbegrepen)

6 plaatsvervangende rechters

15 substituten

- 9 adjunct-deferendarissen.
- b) *een grondige kennis van het Nederlands en een voldoende kennis van het Frans.*
 0 rechters
 1 plaatsvervangende rechter
 1 substituut
 0 adjunct-referendaris.
- c) *een grondige kennis van het Nederlands zonder meer.*
 0 rechter
 0 plaatsvervangende rechter
 2 substituten
 0 adjunct-referendaris.
- d) *een grondige kennis van het Frans zonder meer.*
 9 rechters (ondervoorzitters inbegrepen)
 9 plaatsvervangende rechters
 5 substituten
 6 adjunct-referendarissen.
- e) *een grondige kennis van het Frans en een voldoende kennis van het Nederlands.*
 12 rechters (ondervoorzitters inbegrepen)
 5 plaatsvervangende rechters
 23 substituten
 0 referendarissen.

* * *

2. — Aantal notarissen met standplaats in de Brusselse agglomeratie die respectievelijk een Nederlands-talig en een Franstalig diploma bezitten:

Nederlands	11
Frans	109

* * *

3. — Naam van de magistraten die Nederlands kennen in de volgende vrederechten:

- a) Vloesberg: de heer Jouret, plaatsvervangende vrederechter;
- b) Lessen: geen;
- c) Edingen: de heer Lebbe, vrederechter, en de heer Deho, plaatsvervangende vrederechter;
- d) Landen: de heer Nagels, vrederechter, en de heer Brandhof, plaatsvervangende vrederechter;
- e) Dalhem: de heren Gallant, Laperre en Bandinet, plaatsvervangende vrederechters.

Aangezien de wet voor deze rechtsmachten geen bepaald bewijs van de kennis van de tweede taal voorziet is het niet mogelijk te zeggen waaruit die taalkennis blijkt.

* * *

4. — Aantal rechters in de rechtbank van koop-handel te Brussel die verklaard hebben te kennen:

- a) *alleen Nederlands.*
 0 voorzitter
 0 rechter of plaatsvervangende rechter.
- b) *alleen Frans.*
 1 ondervoorzitter
 15 rechters en plaatsvervangende rechters.
- c) *Nederlands en Frans.*
 1 voorzitter
 4 ondervoorzitters
 73 rechters en plaatsvervangende rechters.

Vrije Universiteit te Brussel.

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van de volgende leergang in de Rechtsfaculteit: Fiscaal recht in de Nederlandse taal.

De kandidaturen, met curriculum vitae, dienen toegezonden te worden vóór 15 mei 1959, aan de heer Rector der Universiteit, Franklin D. Rooseveltlaan 50.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jrg. 1959 - n° 3:

Wetgeving.

Nederlands juristenblad, jrg. 1959 - n° 16:

W. Dommering, De mededingingsbepalingen van de E.E.G. — R. L. Drilmsma, Een « Festschrift ». — C. P. F. Was, Nogmaals wanneer rechts inhalen?

Tijdschrift voor strafrecht, jrg. 1959 - n° 1:

G. H. Veringa, De penitente situatie van de strafrechterlijke meerderjarige jeugdige gedetineerden in Nederland. — G. E. Mulder, Over het ethisch juridische aspekt der straf.

Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht, jrg. 1959 - n° 1:

J. W. H. Verzijl, The United Nations Conference on the Law of the Sea, Geneva 1958. — P. Sanders New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. — H. Van Hoogstraten, Quelques notes sur la Conférence de La Haye de droit international privé (VI). — J. A. P. François, Le Palais de la Paix en 1958.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1959 - n° 4580:

D. P. A. Nakken, De openbare registers en het kadaaster, nu en straks (V). — W. Koch, Enige beschouwingen over en naar aanleiding van de notaris-waarneming.

Journal des Tribunaux, jrg. 1959 - n° 4232:

A. De Caluwé, La loi du 24 décembre 1958 permettant d'instituer des conditions d'exercice des professions de l'artisanat, du petit et du moyen commerce et de la petite industrie.

Revue Critique de Jurisprudence Belge: premier trimestre 1959:

M. Gevers, Nullité du mariage en cas de démence de l'un des époux. — A. Lagasse, La responsabilité des parents d'un enfant mineur n'ayant pas atteint l'âge du discernement. — J. Kirkpatrick, L'article 1315 du Code civil et la preuve des faits négatifs. Contribution à l'étude de la charge de la preuve en matière de responsabilité contractuelle.

Recueil Dalloz, jrg. 1959 - n° 14:

D. Ruzié, Vers un renouveau du droit de la fonction publique?